

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Mədəkiçiltmə
əməliyyatları
artıb - Təhlükə,
yoxsa...
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 15-17 noyabr 2025-ci il Şənbə № 207 (8817) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Yanvarda Türkiyə-Ermənistan sərhədi açılır? - Hazırlıq

Ankara İrəvanla normallaşma prosesini Bakı ilə koordinasiya edir
yazısı səh.7-də

Ordumuzda əsgərsiz yeni qoşun - Hərbi ekspert deyir ki...

yazısı səh.6-da

C-130 müəmması - "Qara qutu"lar harada oxunacaq?

yazısı səh.4-də

İrəvandan yekun sülhlə bağlı mühüm açıqlama

yazısı səh.12-də

Qərb nəsrindən ilginç iddia - Azərbaycan bu qərarı versə...

yazısı səh.8-də

Rusiya çıxılmazda - Azərbaycana yaxın-uzaq təsiri

yazısı səh.5-də

Putin buna görə tələsir - "Ukrayna daha 3 il döyüşə bilər..."

yazısı səh.12-də

Əhalinin yaşlanmasının səbəbi - Sosioloqun şərh

yazısı səh.15-də

Kirayə gəlirindən tutulan vergi azaldılır, nəzarət gücləndirilir

yazısı səh.13-də

Sənədsiz evlər problemi yenə gündəmdə

yazısı səh.11-də

Məktəblərdə payız tətili başladı

yazısı səh.2-də

İCRA HAKİMİYYƏTLƏRİ MEHDİYEVÇİLƏRDƏN "TƏMİZLƏNİR" - 11-Cİ KİM OLACAQ?

Prezident yeni təyin olunan məmurlara "sizə heç kim qanunsuz tapşırıq verməyəcək" mesajını ötürdü - indiyə qədər mərkəzdən bu əmrləri hansı qüvvələr verib?

yazısı səh.3-də

Paşinyanın Zəngəzurla bağlı "bir addım irəli, iki addım geri" taktikası

İrəvan yenə mücərrəd "sülh kəsişməsi" layihəsini ortaya atdı - Bakıdan sərt reaksiya

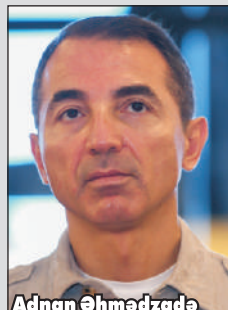
yazısı səh.9-da

Robert Köçaryan

Xocalı canisinin ofisindən şok etiraf - general niyə öldürülüb?

yazısı səh.7-də

Adnan Əhmədov

Əhmədov Mehdiyevin şirkətinə necə pul ötürürmüş...

yazısı səh.3-də

DTX rəisindən dəhliz açıqlaması: "Bəzi destruktiv dairələr..."

yazısı səh.4-də

Prezident səfirliyə hücumu pislədi, Bakı Moskvaya nota verdi

Prezident İlham Əliyev ukraynalı həmkarı Volodimir Zelenski ilə telefon danışığında Azərbaycanın Kiyevdə səfirliyinin binasının növbəti dəfə raket zərbəsinə məruz qalmasını pisləyib.

Musavat.com-un məlumatına görə, dövlət başçısı bununla əlaqədar ciddi narahatlığını ifadə edib.

Prezident İlham Əliyev beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsasən diplomatik nümayəndiliklərə qarşı bu cür hücumların qəbul edilməz olduğunu vurğulayıb.

Volodimir Zelenski Rusiyanın raket zərbəsi nəticəsində Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyinin inzibati binasının növbəti dəfə raket zərbəsinə məruz qalmasını qınayıb və bu hadisə ilə bağlı ciddi narahatlığını bildirib.

Telefon söhbəti zamanı Volodimir Zelenski ölkəmizin Ukraynaya humanitar dəstəyinə görə təşəkkürünü bildirib.

Dövlət başçıları, həmçinin ikitərəfli əlaqələrə dair fikir mübadiləsi aparıblar.

Qeyd edək ki, eyni gündə Rusiyanın Azərbaycandakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Mixail Yevdokimov Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb və ona nota təqdim olunub. Bu haqda Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, görüş zamanı, noyabrın 14-də təqribən gecə saat 1:00-da Ukraynanın paytaxtı Kiyev şəhərinə raket və dron hücumları nəticəsində İsgəndər tipli raketlərdən birinin səfirliyin ərazisinə düşməsi ilə bağlı kəskin etiraz bildirilib və ona müvafiq nota təqdim edilib.

Son partlayış nəticəsində Səfirliyin ərazisinin hasarının bir hissəsinin tamamilə dağıldığı, konstruksiyaların, xidməti avtomobillərin, inzibati binanın və Səfirliyin konsulluq şöbəsinin zədələndiyi, həmçinin diplomatik nümayəndəliyin ərazisinə ciddi ziyan vurulduğu, xoşbəxtlikdən bu zərbinin insan tələfatına səbəb olmadığı qarşı tərəfə bildirilib.

Beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd olan bu kimi raket hücumlarının əvvəllər də baş verdiyi xatırlanıb. Xüsusilə, 2022-ci il 10 mart tarixində Azərbaycan Respublikasının Xarkiv şəhərindəki Fəxri Konsulluğunun binasına aviazərbə nəticəsində inzibati binanın ciddi dağıntılara məruz qaldığı və xidməti avtomobilin yarsız hala düşdüyü qeyd edilib.

Bununla yanaşı, 2024-cü il yanvarın 2-də Rusiya tərəfindən "Kinjal" raketləri ilə həyata keçirilən hava zərbəsi nəticəsində Səfirliyin inzibati binasından təqribən 35 addım məsafədə diametri təxminən 3 metr olan krater yaranmış və yer səthindən 8 metr dərinlikdə detonasiya baş vermədiyi üçün partlamamış sursat aşkar edildiyi bildirilib.

2025-ci il avqustun 28-də isə Azərbaycan Respublikasının Ukraynadakı Səfirliyinə təxminən 50 metr məsafədə endirilmiş hava zərbəsi nəticəsində Səfirliyin inzibati binasının və konsulluq şöbəsinin, Səfirin rezidensiyasının zədələndiyi, həmçinin diplomatik nümayəndəliyin ərazisinə ciddi ziyan dəydiyi diqqətə çatdırılıb.

Eyni zamanda, 8 və 18 avqust 2025-ci il tarixlərində Odessa vilayətində SOCAR şirkətinin neft bazasına dron hücumları edildiyi, nəticədə işçilərin xəsarət aldığı infrastrukturaya böyük zərər vurulduğu xatırlanıb.

Bütün bu faktların, raket hücumlarının məqsədli olması barədə suallar yaratdığı vurğulanıb.

Eyni zamanda, bütün bu faktlara dair Rusiya tərəfinə əvvəllər rəsmi notalarla məlumat verildiyi, həmçinin Ukraynadakı diplomatik təmsilçiliklərimizin yerləşdiyi binaların koordinatlarının hələ 2022-ci ilin aprel ayında Rusiya tərəfinə təqdim edildiyi, koordinatların Rusiya Müdafiə Nazirliyi tərəfindən nəzərə alınacağına bildirildiyi xatırlanıb.

Görüşdə, diplomatik təmsilçiliklərimizə bu kimi hücumların qəbul edilməz olduğu diqqətə çatdırılıb, Rusiya tərəfindən məsələ üzrə müvafiq araşdırma aparılması və ətraflı izahat verilməsi tələb olunub.

Təhlükəsizlik orqanlarının rəhbərləri Xankəndiyə toplaşdı

Xankəndi şəhərində türk dövlətlərinin təhlükəsizlik orqanlarının iclası keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Məlumatla görə, noyabrın 14-də Xankəndi şəhərində "Beynəlxalq nəqliyyat xətlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında xüsusi xidmət orqanlarının rolu" mövzusunda Türk Dövlətlərinin Xüsusi Xidmət Orqanları Konfransının XXVII plenar iclası keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev, Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəisi general-polkovnik Orxan Sultanov, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanın müvafiq xidmət rəhbərləri, həmçinin fəxri qonaq qismində Macarıstandan olan nümayəndə iştirak edib.

Tədbiri açıq elan edən DTX-nin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tədbir iştirakçılarına ünvanladığı müraciəti səsləndirdikdən sonra plenar iclasın mövzusu ilə bağlı geniş nitqlə çıxış edib.

Müasir dövrdə beynəlxalq sabitliyə çoxsaylı təhdidlərin dünyanın nəqliyyat və kommunikasiya xətlərinin təhlükəsizliyinə təsirli şəkildə ötürmədiyini və türk dövlətlərinin önəmli nəqliyyat şəbəkələrinin üzərində yerləşdiyini qeyd edən Xidmət rəisi bildirib ki, həmin nəqliyyat marşrutlarının təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün sözügedən ölkələr arasında müvafiq sahədə əməkdaşlıq əlaqələrinin davamlı şəkildə möhkəmləndirilməsi, birgə səylərin hər zaman səfərbərlənməsi, məlumat mübadiləsinin daha intensiv aparılması vacibdir.

General-polkovnik Əli Nağıyev beynəlxalq nəqliyyat və kommunikasiya xətlərinin təhlükəsiz fəaliyyətinin təminatında, onların beynəlxalq terrorçuluq, transmilli mütəşəkkil cinayətkarlıq, qaçaqmalçılıq və sair mənfi təzahürlü hallardan qorunmasında xüsusi xidmət orqanlarının oynadığı roldan da ətraflı söhbət açıb.

Vurğulanıb ki, Uzaq Şərqdən Avropaya qədər uzanan Orta Dəhlizin vacib tərkib hissəsi olan Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılmasına bəzi destruktiv dairələr hər vaxtla maneçilik törətməyə çalışır və bu amil göstərilən istiqamətdə təhlükəsizliyin etibarlı təmin olunmasını mühüm vəzifələrdən biri kimi qarşıya qoyur. Daha sonra tədbir digər iştirakçıların çıxışları və qarşılıqlı müzakirələrlə davam edib, sonnda plenar iclasın yekun sənədi imzalanıb.

Xərclərimizin yarısı ərzağa gedib

Bu ilin yanvar-oktyabr aylarında ölkənin pərakəndə ticarət şəbəkəsində istehlakçılar ümumilikdə 52 milyard 615,7 milyon manatlıq məhsul alıblar. Bunun 28,6 milyard manatı ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatlarının, 23,9 milyard manatı isə qeyri-ərzaq mallarının satışına aiddir.

Rəsmi məlumatlara görə, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə pərakəndə ticarət dövrüyyəsi real ifadədə 3,8% artıb. Artım ərzaq qrupunda 1,3%, qeyri-ərzaq

mallarında isə 6,7% təşkil edib.

Istehlakçıların ticarət şəbəkəsində xərclədiyi vəsaitin strukturunda dəyişikliklər də diqqət çəkir. Alıcıların

aylıq xərclərinin:

- 50,4%-i ərzaq məhsullarına;
- 4,1%-i içkilər və tütün məhsullarına;
- 14,3%-i geyim, ayaq-qabı və toxuculuq məhsullarına;
- 6%-i yanacağa;
- 4,9%-i elektrik malları və mebellərə;
- 2,4%-i əczaçılıq və tibbi məhsullara;
- 1,4%-i kompüter və çap məhsullarına;
- 16,5%-i isə digər qeyri-ərzaq mallarına yönəlib.

Hesabat dövründə ölkədə bir nəfər ay ərzində orta hesabla 513,8 manatlıq alış-veriş edib. Bunun 279,9 manatı ərzaq və içki məhsullarının, 233,9 manatı isə qeyri-ərzaq mallarının payına düşür.

Şəhid hərbcilərlə vida mərasimi keçirildi

Gürcüstanda qəzaya uğrayan C-130 yük təyyarəsində şəhid olan 20 hərbi ilə Ankaradakı Mürtəd hava bazasında vida mərasimi keçirilib. APA-nın Türkiyə bürosunun məlumatına görə, mərasimdə hərbcilərin ailələri və yaxınları ilə yanaşı, siyasətçilər və Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin rəhbər heyəti iştirak edib. Pilot polkovnik-leytenant Gökhan Korkmazın cənəzəsi isə şənbə günü İstanbulda dəfn olunacaq.

Xatırladaq ki, noyabrın 11-də Azərbaycandan Türkiyəyə uçan Türkiyəyə məxsus C-130 tipli hərbi nəqliyyat təyyarəsi Gürcüstan ərazisində qəzaya uğrayıb. Qəza nəticəsində təyyarədə olan 20 hərbinin hamısı həyatını itirib. Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, Gürcüstanda qəzaya uğrayan C-130 hərbi yük təyyarəsində hərbi sursat olmayıb. Nazirlik təyyarədəki heyətin Zəfər Günü ilə əlaqədar Azərbaycana gətmiş F-16-ların texniki xidmət heyəti olduğunu açıqlayıb.

Məktəblərdə payız tətili başladı

Noyabrın 16-dan 2025-2026-cı tədris ili üzrə ümumi təhsil müəssisələrində beşgünlük payız tətili başlayacaq. Modern.az xəbər verir ki, payız tətili 16-20 noyabr tarixlərini əhatə edəcək.

Nazirlər Kabinetinin "Ümumi təhsil müəssisələrində tədris ilinin müddəti"nin təsdiq edilməsi haqqında Qərarına əsasən, ümumi təhsil müəssisələrində 16-20 noyabr tarixləri payız tətilidir. Payız tətilindən sonra ilk dərslər 21 noyabr tarixinə təsadüf edəcək. Bu tətillər ümumi təhsil müəssisələrində məktəbəhazırlıq qruplarına da şamil ediləcək.

"Səs" qəzeti fəaliyyətini dayandırır

"Səs" qəzeti fəaliyyətini dayandırır. Bu barədə qəzetin baş redaktoru Bəhrüz Quliyev bildirib. Onun sözlərinə görə, 35 illik kollektivlə müzakirədən sonra belə qərarı verməli olublar.

İcra hakimiyyətləri mehdiyevçilərdən "təmizlənilir" - 11-ci kim olacaq?

Prezident yeni təyin olunan məmurlara "sizə heç kim qanunsuz tapşırıq verməyəcək" mesajını ötürdü - indiyə qədər mərkəzdən bu əmrləri hansı qüvvələr verib?

Prezident İlham Əliyev noyabrın 12-də icra başçısı vəzifələrinə yeni təyin olunanları qəbul edərkən olduqca mühüm bir ifadə işlətdi. Dövlət başçısı bildirdi ki, bundan sonra onlara heç bir qanunsuz göstəriş verilməyəcək.

Sitat: "Sağlamlaşdırma və təmizləmə siyasəti nəticəsində artıq əminəm ki, sizə heç kim qanunsuz tapşırıq verməyəcək. Əgər kimse bu tapşırıq verərsə, onda dərhal mənə məlumat verin və o adamlar haqqında ciddi ölçülər götürülməlidir".

Prezidentin sözlərindən aydın olur ki, illərlə yerli icra orqanlarının rəhbərlərinə mərkəzdən yüksək rəngli məmurların qanunsuz əmrləri olub. Bu da birmənalı şəkildə keçmiş PA rəhbəri Ramiz Mehdiyev dönməsinə diqqəti cəlb edir. Çünki onun PA rəhbəri olduğu dövrdə əksər icra başçıları Mehdiyevə bəstə edirdi. Dövlət başçısı "sağlamlaşdırma və təmizləmə siyasəti nəticəsində" deməklə yerli idarəetmə qurumlarının mehdiyevçilərdən təmizləndiyinə işarə vurub. Çünki əksəriyyətinin Mehdiyevə bağlı olduğu deyilən icra başçılarından 10-u həbs olunub, bir çoxu istefaya göndərilib.

Ümumiyyətlə, son illərdə aparılan struktur islahatları da məmur korpusunun səmərəliliyini artırmağa yönəlib. 2018-ci ildən etibarən bir sıra dövlət orqanlarında birləşmələr və optimallaşdırmalar həyata keçirildi. Prezident Administrasiyası, nazirliklər, agentliklər və xidmətlər yeni idarəetmə modelinə keçdi. Bu dəyişikliklərin əsas məqsədi təkrarlana funksiyaları aradan qaldırmaq, qərar qəbulunu sürətləndirmək və məmur aparatını çevik idarəetmə sis-

teminə çevirmək idi. Digər tərəfdən, dövlət qulluqçularının peşəkar hazırlığının artırılması da islahatların mühüm tərkib hissəsidir.

Bundan sonra yeni dəyişikliklər, Prezidentin də dedi ki, kimi, onlara qanunsuz tapşırıq verilməyəcəyinə əminlik ləh-lərdə müsbət nəticələrə səbəb olacaqmı?

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı "Yeni Musavat"a ümidsiz danışdı: "Mərkəzdən qanunsuz tapşırıqların gəlməsinə gəlincə, bu çıxışdan məlum olur ki, bu günə qədər bu işləri görənələr olub. Yeni mərkəzdən icra başçılarına qanunsuz tapşırıq veriblər, özlərinin maraqlarını təmin etmək üçün icra başçıları da prosesə cəlb ediblər. İcra başçıları da həm bu tapşırıqları icra ediblər, həm də öz maraqlarını təmin etmiş olublar. Amma həm mərkəzi, həm də yerli icra orqanlarında uzun illərdir bu strukturlarda işləyən, keçmişdən indiyə qədər tənqid olunan insanlar hələ də vəzifədədirlər. Yeni tam demək olmaz ki, ölkə onlardan təmizlənilib, belə bir şeylər yoxdur və.s.

Bir sözlə, mənə, tam təmizlənmə hələ getməyib. Bu da baş vermədikcə, bunun fəsadlarını biz hələ bundan sonra da yaşayacağıq. Burada icra başçılarından şəxsi keyfiyyətləri də önə çəkilir. Çünki onlara göstəriş verilmədən belə onlar öz maraqlarını təmin edə bilərlər. Yeni bizneslərini qururlar, yaxud yerli məmurlarla

işbirliyinə keçib ən müxtəlif maraqlarını təmin edə bilərlər. Prezidentin buna bənzər çıxışları indiyə qədər bir neçə dəfə olub. Amma təəssüflə qeyd etməliyik ki, məmurların bundan sonra da korruptsiya hallarının şahidi olmuşuq".

T.Abbaslı hesab edir ki, bu cür halların, yəni məmurların özbaşınalıqlarının qarşısının alınmasının, onların korruptsiya hallarına yol verməmələrinin yollarından biri müxalifətin dövlət idarəçiliyində təmsilçiliyidir: "Müxalifətin təftiş hüququ təmin olunmalıdır. Amma təəssüflərsən ki, hələ də müxalifətin belə resursları yoxdur. Onun üçün də iqtidar nümayəndələri istədiklərini edə bilərlər. Yoxlayan da, təftiş edən də, korruptsiyaya uğrayan da özəldir. Ona görə də, ara-sıra aylıq ki, kimlərsə həbs olundu, kreslolarından birbaşa həbsxanaya aparıldılar. O zaman da sual olunur. Axı bu insanlar cinayətlərini bir günə etməyiblər, aylarla, illərlə bu hallara yol veriblər, nə üçün ifşa olunmayıblar? Ona görə ki, o strukturlarda müxalifət yoxdur. Nəticədə də ifşa etmə halları olmur və korruptsiyaçılar da iş başında rahat olurlar. Açıq belə dəyişikliklərlə müsbət nələrinse əldə olunacağına inanmıram".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov isə bu istiqamətdə araşdırma aparıb. Onun açıqladığı statistika kifayət qədər diqqətçəkəndir: "Ümumiyyətlə, rayon icra hakimiyyətlərinin köhnə və effektiv bir qurum kimi ləğvinin tərəfdarıyam. Bunun əvəzində 14 iqtisadi rayon üzrə prezidentin xüsusi nümayəndəliyi insti-

tutunun yaradılmasını, həmçinin yerli idarəetmə bütünlükdə bələdiyyələrə verilməsini məqsədə müvafiq sayıram. Təcrübə göstərir ki, icra başçıları tutduqları vəzifələrindən özəl maraqlarını təmin etmək və qanunsuz varlanmaq üçün istifadə edirlər. İndiyədək 10-dan çox icra başçısının tutularaq məhkəmə qarşısında korruptsiya və rüşvət ittihamı ilə cəzalandırılması, şiddətli töhmət almasından tam nəticə çıxarılmayırsa, deməli cəza mexanizmləri, inzibati tədbirlərə bu qurumda ənənəvi və kütləvi hal alan neqativlərin aradan qaldırılması mümkün deyil. Mən yerləri dəyişdirilən icra başçıların rəhbərlikdə olduqları rayonların son iki ilin göstəricilərinin təhlilini apardım. Məlum oldu ki, həmin göstəricilər heç də ürəkaçan deyil. Xüsusən də, Kürdəmirdən paytaxtın Nəsimi rayonu kimi qaynar rayonuna transfer olunan Elxan İbrahimovun dövrünün əhatə etdiyi son 2024-cü ilə 2023-cü ilin müqayisəsində bütün sahələrdə geriləmələr var. Statistika qurumunun rəsmi məlumatlarına isinadən deyirəm. Gənc kadrların vəzifələrə çəkilməsi, dövlət idarəetməsinə fəal rol alması müsbət tendensiya. Ancaq burada istedad, bilik və bacarığa, təcrübəyə üstünlük verilməlidir".

Onun fikrincə, rayon icra hakimiyyətlərinə başçı vəzifələrinə təyinatla təqdimat verilməsinə əsasən şəxsin təkcə özəl dosyesi deyil, onun göstəriciləri, təşkilatçılığı, idarəetmə qabiliyyətini nəzərə almaq lazımdır: "Rayonların spesifik xüsusiyyətləri, ehtiyacları, problemləri, ənənələri və s. kimi hallar da

Əhmədzaadə Mehdiyevin şirkətinə necə pul ötürürmüş...

Hazırda istintaq altında olan SOCAR-ın İnvestisiyalar və Marketing üzrə vitse-prezidentinin sabiq müavini Adnan Əhmədzaadə haqqında yeni və sensasion detallar üzə çıxır.

Adnan Əhmədzaadənin nəzarətində olan şirkətlərdən biri vasitəsilə Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri Ramiz Mehdiyevin nəvəsinin Dubaydakı şirkətinə illərlə böyük məbləğlərdə pul köçürülüb.

Gununesi.info özəl mənbələrə istinadla yazır ki, Adnan Əhmədzaadənin ifadəsində yer alan daha diqqətçəkən məqam köçürmələrə hələ Mehdiyev PA-ya rəhbərlik etdiyi dövrdə start verilib və Mehdiyev vəzifədən getdikdən sonra belə bu əməliyyatların dayandırılması barədə heç bir göstəriş verilməyib. Adnan Əhmədzaadənin sözlərinə görə, pul ötürmələri son dövrlərə qədər eyni qaydada davam edib. Uzun illər PA-ya rəhbərlik edən Ramiz Mehdiyev həm də siyasi elitənin formalaşmasında əsas fiqur kimi tanınırdı.

Mehdiyevin nəvəsinin Dubaydakı hesabına ümumilikdə köçürülən məbləğin 70-80 milyon dollar civarında olduğu ehtimal edilir. Bu isə sadəcə bir biznes əməliyyatı deyil, uzun illər işləyən sistemli maliyyə xəttinin mövcudluğunu göstərir.

SOCAR yetkilisi, Azərbaycan neftini xarici bazarlarda satan əsas şəxs nə üçün sabiq PA rəhbərinin nəvəsinin şirkətinə milyonlarla dollar ötürsün və bu proses niyə Ramiz Mehdiyevin vəzifədən getməsindən sonra da eyni tempdə davam etsin?

Bu mənzərə klassik himayə mexanizminə bənzəmir. Əksinə, Adnan Əhmədzaadə sanki özündən yuxarı koordinasiya mərkəzindən gələn yazılmamış qaydaya əməl edib. Köhnə sistemin maliyyə arteriyası avtomatik şəkildə fəaliyyətini davam etdirib.

Mehdiyev-Əhmədzaadə xətti təkcə daxili maliyyə sxemi deyil, Rusiyaya bağlı koordinasiya dairələri ilə paralel işləyən kapital kanallarının bir hissəsi ola bilər. Dubay köçürmələrinin uzun illər nəzarətsiz qalması da bu versiyayı gücləndirən ciddi amildir.

Dubay köçürmələri köhnə sistemin uzun illər gizlədiyi maliyyə arteriyalarını bir-bir açmağa başlayıb. Aydın olur ki, Əhmədzaadə-Mehdiyev xətti sadəcə iki şəxsin münasibəti deyil. Həm daxildə, həm də xaricdə dayaqları olan koordinasiya sisteminin tərkib hissəsidir. Musavat.com-un əldə etdiyi məlumatlar göstərir ki, Adnan Əhmədzaadə uzun illər köhnə sistemin maliyyə icraçılarından biri kimi çalışıb, Ramiz Mehdiyevin ailəsi həmin xəttin siyasi təminatçıları sırasında yer alıb. Belə görünür ki, Dubaya yönələn milyonlarla dollar sistemli kapital çıxarışının bir hissəsi olub.

diqqətdənkənər qalmamalıdır. Təyinatı verilən icra başçıları, eləcə də digər mühüm posta etimad göstərilən şəxsləri prezident tanımağa bilər. Ancaq ona bu təqdimatı verən hər kim olursa olsun, onun özü də neqativ hallar yaranacağı təqdirdə birbaşa məsuliyyət daşımalıdır. Bu həm də ona görə lazımdır ki, traybalizm, nepotizm, şəxsi münasibətlər və s. kimi durumlar təkrarlanmasın. Yerləri dəyişdirilən icra başçıları qəbul edən cənab Prezidentin çıxışından bir daha məlum oldu ki, yerlərdəki mövcud realiaqlar haqqında kifayət qədər məlumatlıdır və "sağlamlaşdırma və təmizləmə siyasəti davam etdiriləcək, yerli icra orqanlarının rəhbərlərinə mərkəzdən yüksək rəngli məmurların qanunsuz təsirlərinin qarşısının alınması üçün bundan sonra da qətiyyətli addımlar atılacaq. Bunlar çox vacibdir. Çünki illərlə Mehdiyev və mehdiyevçilərin təsiri altında olan icra başçılarına təşəbbüskarlığa, novatorluğa və sərbəstliyi-

nə də icazə verilmirdi. Başçıları bir çox hallarda aparatdan verilən qanunsuz tapşırıqları icra və səlahiyyətlərinə aid olub-olmayan işlərə müdaxilə etmək məcburiyyətində qalırdılar. Doğrudur, illərlə kök salan köhnə stereotipləri dağıtmaq, fundamental islahatlar aparmaq elə də asan deyil. Bunun daxili və xarici təsirləri titrəyislər yarada bilər. Bir daha aydın olduğu kimi seçki sisteminin və seçkilər qurumlarının rolunun yüksək olmadığı, xalqın iradəsi və seçimi üstün tutulmadığı halların fəsadlarını aradan qaldırmağa uzun zaman lazım gəlir. Həssas edirik ki, idarəçiliyi, dövlət idarəçiliyi və təmizləmə siyasəti davam etdiriləcək, yerli icra orqanlarının rəhbərlərinə mərkəzdən yüksək rəngli məmurların qanunsuz təsirlərinin qarşısının alınması üçün bundan sonra da qətiyyətli addımlar atılacaq. Bunlar çox vacibdir. Çünki illərlə Mehdiyev və mehdiyevçilərin təsiri altında olan icra başçılarına təşəbbüskarlığa, novatorluğa və sərbəstliyi-

□ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Musavat"

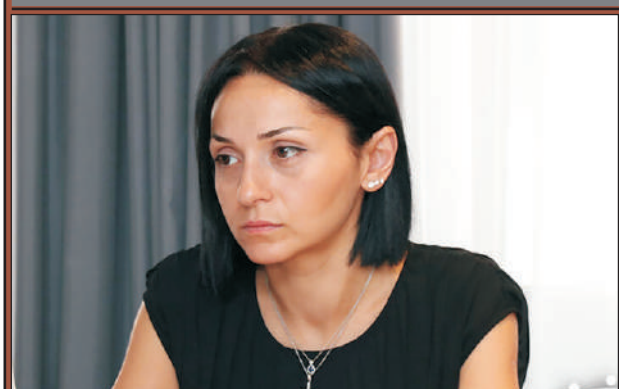
DTX rəisindən dəhliz açıqlaması: “Bəzi destruktiv dairələr...”

“Uzaq Şərqdən Avropaya qədər uzanan Orta Dəhlizin vacib tərkib hissəsi olan Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılmasına bəzi destruktiv dairələr hər vaxtlə maneçilik törətməyə çalışır”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Xankəndi şəhərində keçirilən türk dövlətlərinin təhlükəsizlik orqanlarının iclasında Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev deyib.

General-polkovnik Əli Nağıyev beynəlxalq nəqliyyat və kommunikasiya xətlərinin təhlükəsiz fəaliyyətinin təminatında, onların beynəlxalq terrorçuluq, transmilli mütəşəkkil cinayətkarlıq, qaçaqmalçılıq və sair mənfi təzahürlü hallardan qorunmasında xüsusi xidmət orqanlarının oynadığı roldan da ətraflı söhbət açıb.

Vurğulanıb ki, Uzaq Şərqdən Avropaya qədər uzanan Orta Dəhlizin vacib tərkib hissəsi olan Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılmasına bəzi destruktiv dairələr hər vaxtlə maneçilik törətməyə çalışır və bu amil göstərilən istiqamətdə təhlükəsizliyin etibarlı təmin olunmasını mühüm vəzifələrdən biri kimi qarşıya qoyur.

Vardanyan: “Paşinyan olmasaydı, Ermənistan yox olacaqdı”

“Baş nazir Nikol Paşinyanın bu fikri ilə razılaşmamaq mümkün deyil: hakimiyyət biz olmasaydıq, Ermənistan dövləti mövcudluğunu itirərdi”. Bunu Ermənistanın hakim “Vətəndaş Müqaviləsi” partiyasından olan deputat Tsovinar Vardanyan deyib.

Deputat qeyd edib ki, 2018-ci ildə hakimiyyət dəyişikliyindən (Nikol Paşinyanın iqtidara gəlişindən) sonra Ermənistan qarşısında duran çətin yolu keçə bilib.

Partiyanın parlament fraksiyasının katibi Artur Ovannisyan isə əlavə edib ki, Ermənistan tarixində ilk dəfə məhz bu dövrdə müstəqil olub:

“Nəticədə avqustun 8-də Ermənistan üçün tarixi sənədin imzalanmasına şahid olduq. Son 500-600 ildə Ermənistan heç vaxt, gedin, tarixə baxın, bu qədər suveren, müstəqil və azad olmayıb. Bu, faktıdır”.

Türkiyənin qəzaya uğrayan C-130 hərbi yük təyyarəsinin hansı səbəbdən qəzaya uğraması hələ ki, müəmma olaraq qalır. Hökumət dairələri ilə yaxın əlaqələri olan “Hürriyyət” qəzetinin köşə yazarı Əbdülqadir Selvi təyyarənin vurulmuş ola biləcəyi versiyasını irəli sürüb. “Həm təyyarənin qəzaya uğraması, həm də vurulması ehtimalı araşdırılır. Qafqaz xüsusi təhlükəli bölgə olması ilə tanınır. O səbəbə hər bir versiya araşdırılır”, - deyir o yazıb.

Lakin Türkiyə Müdafiə təyyarələrinin uçuşunu da Nazirliyindən bildirilib ki, yandırılıb. Bu barədə Türkiyə C-130 qəzasının səbəbi barədə fərziyyə irəli sürmək hələ tezdir və araşdırma davam edir.

Bes “Qara qutular” harada oxunacaq - Türkiyədə, yoxsa istehsalçı ölkədə - ABŞ-da? Təcrübə nə deyir? Bu arada Türkiyə C-130

təyyarələrinin uçuşunu da Nazirliyindən bildirilib ki, yandırılıb. Bu barədə Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Sözügedən qərar Gürcüstan-Azərbaycan sərhədində C-130 hərbi yük təyyarəsinin qəzaya uğramasından sonra inventarda olan digər C-130 təyyarələrinin uçuşlarının ehtiyat tədbiri olaraq həyata keçirilib.

C-130 müəmması - “Qara qutu”lar harada oxunacaq?

Türkiyənin qəzaya uğrayan təyyarəsi ilə bağlı ən vacib tədqiqat başlanır - iki ekspertin fərqli mövqeyi

Siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a bütün hallarda tədqiqatın nəticələrini gözləməyin vacibliyini vurğuladı: “Hesab edirəm ki, “qara qutu”nun açılmasından sonra əldə ediləcək məlumatlar və təyyarənin qalıqlarının ekspertizası qəza ilə bağlı bütün gerçəklikləri ortaya qoyacaq. Unutmaq ki, bu təyyarə artıq 60 ildən çox idi ki, istismar edilirdi. Bu səbəbdən onun qəzaya uğramasının bir səbəbi də kifayət qədər köhnə olması ilə də əlaqələndirilə bilər. Təyyarənin qalıqlarının görüntüləri onun bəzi hissələrində ciddi paslanma olduğunu göstərdi. Mən bu kadrı Türkiyə telekanallarında müşahidə etdim. Ola bilsin ki, təyyarənin gövdəsindəki korroziya çox dərin olub və qəza da bu səbəbdən baş verib. Təyyarənin vurulması ehtimalı isə heç inandırıcı görünmür. Bu gün bu bölgədə Türkiyənin hərbi təyyarəsini vurmağa heç kim cəsarət etmiz. Çünki hər bir dövlət yaxşı anlayır ki, belə bir addım bölgədə hərbi münafişə yarada bilər.

Bütün hallarda tədqiqatın nəticələrini gözləməkdən başqa yol yoxdur. Ancaq bunun o qədər də tez olacağını düşünmürəm. Təcrübə göstərir ki, belə tədqiqatların hər tərəfli aparılması və bu zaman müxtəlif ekspertizaların keçirilməsi kifayət qədər uzun zaman tələb edir.

Tədqiqatın təyyarəni istehsal edən ölkədə, yəni ABŞ-da və ya Türkiyədə aparılmasının isə heç bir fərqi yoxdur. ABŞ və Türkiyə mütəfiq ölkələrdir və o səbəbdən onun ABŞ-da keçirilməsinə Türkiyə də etiraz etmiz. Bu işi hansı tərəf daha peşəkar bir şəkildə keçirə bilərsə, heç şübhəsiz ki, iş o tərəfə də həvalə olunacaqdır.

Təyyarənin köhnə olması və bu səbəbdən qəzaya uğraya bilməsi ehtimalı isə Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyi tərəfindən C-130 təyyarələrinin uçuşunu dayandırmaq qərarının verilməsinə səbəb olub. Hesab edirəm ki, bu doğru addımdır.

Polkovnik Rövsən Məhərrəmov istənilən halda hər hansı bir versiya səsləndirməyi doğru saymır: “Türkiyənin qəzaya uğrayan təyyarəsi çox mükəmməl təyyarədir. Amerika istehsalıdır. Bütün sınaqlarda özünü doğrultmuş təyyarə sayılır. Yüklərin daşınması üçün nəzərdə tutulub. Müxtəlif versiyaları da meydana çıxıb. Bunlar daha müasirdir. Bu təyyarələrin qəzaya uğraması çox təsadüfi hallarda olub. Dörd motorlu təyyarədir. Ağır münaqişə zonalarında uçuşlar həyata keçirir. Vyetnam kimi müharibədə uçuşlar həyata keçirmiş təyyarədir. Bütün NATO ölkələrində bundan istifadə edilir. Hazırda dünya üzrə C-130-lardan 2600-dənə var. Bu təyyarənin mükəmməl olmasına şübhə yoxdur. Araşdırma gedir, onun üçün də hadisənin necə baş verdiyini kimse dəqiq bilə bilməz. Hər hansı bir versiya səsləndirmək də doğru deyil. Çünki yekun rəy açıqlanacaq, onu gözləyək. “Qa-

ra qutu” Türkiyədə oxunacaq. Bu təyyarələr qardaş ölkədə varsa, demək onun avadanlıqları da orada mövcuddur. Amma hadisə Gürcüstan ərazisində baş verdiyi üçün araşdırma təbii olaraq orada da aparılır. Birlikdə araşdırma aparılır. “Qara qutu”nun oxunmasında Gürcüstan nümayəndələri də iş-

hansı zamanda istehsal olunmasından asılı olmayaraq ehtiyac yoxdur. Təmirdən sonra əlbəttə ki, uçuş saatları da aşağı düşür. Güman edirəm ki, “qara qutu”nun rəyi açıqlananandan sonra hər şey üzə çıxacaq. Ona qədər gözləməliyik”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

hansı zamanda istehsal olunmasından asılı olmayaraq ehtiyac yoxdur. Təmirdən sonra əlbəttə ki, uçuş saatları da aşağı düşür. Güman edirəm ki, “qara qutu”nun rəyi açıqlananandan sonra hər şey üzə çıxacaq. Ona qədər gözləməliyik”.

Ankaradan təyyarə ilə bağlı sərt nota

Yunanıstan Hərbi Hava Qüvvələrinin sosial media hesabında noyabrın 11-də Gürcüstanda qəzaya uğrayan Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin hərbi yük təyyarəsi ilə bağlı skandal paylaşım edilib. Teleqraf xəbər verir ki, Yunanıstan HHQ C130 təyyarəsinin olduğu şəkli “Günün fotosu” qeydi ilə paylaşılıb.

Paylaşım Türkiyə istifadəçilərindən kəskin reaksiyalar olub.

Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyi buna cavab olaraq Yunanıstana nota verib. Notadan sonra Yunanıstan tərəfi paylaşımı silib və ölkənin Baş Qərargahı tərəfindən Ankaraya başsağlığı məktubu göndərilib.

Hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) sözcüsü Ömər Çelik də Yunanıstan HHQ-nin skandal paylaşımına münasibət bildirib:

“Yunanıstan Hərbi Hava Qüvvələrinin şəhidlərimizə qarşı bütün insani və hərbi dəyərlərdən məhrum çirkin paylaşımını pisləyirik. Bu paylaşımın silinməsi və şəhidlərimizlə bağlı başsağlığı mesajının verilməsi doğru bir addım oldu. Zəlzələ və digər fəlakətlər zamanı bir-birimizin yardımına qaçır və ağrıları bölüşürük. Doğru olan budur. O çirkin mesajı paylaşanlar barədə lazımi tədbirlərin görülməsi və müvafiq cəzaların verilməsini gözləyirik”.

ra qutu” Türkiyədə oxunacaq. Bu təyyarələr qardaş ölkədə varsa, demək onun avadanlıqları da orada mövcuddur. Amma hadisə Gürcüstan ərazisində baş verdiyi üçün araşdırma təbii olaraq orada da aparılır. Birlikdə araşdırma aparılır. “Qara qutu”nun oxunmasında Gürcüstan nümayəndələri də iş-

hansı zamanda istehsal olunmasından asılı olmayaraq ehtiyac yoxdur. Təmirdən sonra əlbəttə ki, uçuş saatları da aşağı düşür. Güman edirəm ki, “qara qutu”nun rəyi açıqlananandan sonra hər şey üzə çıxacaq. Ona qədər gözləməliyik”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Ermanın ikinci prezidenti, Xocalı hərbi canisi Robert Köçeryanın ofisinin rəhbəri Baqrat Mikoyan diqqətçəkən açıqlama verib. O, Köçeryan hökuməti dövründə (1998-2008) silahların harda, necə alınmasına aydınlıq gətirib.

“Robert Köçeryanın prezidentliyi dövründə biz müttəfiqlərimizdən silahları ya endirimli qiymətlərlə, ya da hədiyyə olaraq alırdıq. Bu da bizə hərbi tarazlığı tam şəkildə qorumağa imkan verirdi. Bu tarazlığın ən bariz sübutu 10 illik ləyaqətlə sülh idi”.

Ermənistan xüsusən də Boris Yeltsinin prezidentliyi dövründə (1991-2000) 1.5 milyard dollar dəyərində silah-sursat və hərbi sistemlər verildiyi təzə məsələ deyil. Azərbaycanda bunu çoxdan bilirlər. Ancaq indiyədək nə rəsmi Moskva, nə də Ermənistan rəhbərliyi faktı etiraf edib. Məsələ ört-basdır edilməyə çalışılıb. Hətta bu haqda açıq danışdığı üçün istefada olan rusiyalı general-deputat Lev Roxlin (1947-1998) müəmmalı şəkildə aradam götürülüb.

Ancaq sən saydığını say, gör fəlek nə sayır. Nə yaxşı ki, peşqəş edilən silahlar da Moskvanın marioneti işğalçı Ermənistanı kömək edə bilmədi. Haqq yerini tapdı.

Bes Rusiya eyni etirafı nə vaxtsa edəcəkmi? İkinci yandan, Mikoyan “müttəfiqlərimiz” deyərək Rusiyadan daha hansı ölkələri nəzərdə tutur?

Politoloq Yusif Bağırzadə “Yeni Məşavət”ə bildirdi ki, Xocalı canisi Robert Köçeryanın ofisinin rəhbəri Baqrat Mikoyanın son açıqlamasında səsləndirdiyi fikirlər əslində, Azərbaycana hələ zamanında məlum olan faktlardır, ölkəmizə qarşı düşmənçiliyi

hansı dövlətin apardığının növbəti isbatıdır: “İndi bununla bağlı etirafların İrəvanın 1998-2008-ci illərdəki silahlanma siyasətinə dair uzun müddət müzakirə edilən, lakin rəsmi şəkildə etiraf olunmayan məsələləri yenidən gündəmə gətirməsi də təbii- dir. Baqrat Mikoyanın “silahları müttəfiqlərimizdən ya endirimli, ya da hədiyyə olaraq alırdıq” sözləri bir neçə mühüm geosiyasi realığı açıq şəkildə ortaya qoyur. Bu bir daha onu təsdiq edir ki, həmin dövrdə regional təhlükəsizlik balansını yalnız açıq müqavilələr deyil, həm də qapalı siyasi razılaşmalar əsasında formalaşdırılıb. İşğalçı Ermənistan qanunsuz olaraq silahlandırılıb və işğalın davam etməsinə həvəsləndirilib. Qeyd olunan dövrdə Ermənistanın əsas strateji tərəfdaşı heç şübhəsiz Rusiya idi. Moskvanın Boris Yeltsin və daha sonra Vladimir Putin dövründə İrəvana böyük miqdarda silah transferləri etdiyi hələ o zaman konkret faktlarla sübut olunsaydı rəsmi Moskva bu iddiaları heç bir zaman açıq şəkildə etiraf etməyib. Çünki belə bir etiraf Rusiyanın regional tarazlıq siyasətinə dair haqlı suallar doğura bilərdi. Ona görə də elə o zaman da Rusiya Azərbaycan tərəfinin bu məsələ ilə bağlı sualları qarşısında sadəcə susmaq yolunu seçdi”.

Politoloqun sözlərinə görə, lakin realıq ondan ibarətdir ki, Ermənistanın o dövrdəki ağır silahlar parkının, hava

Xocalı canisinin ofisindən şok etiraf - general niyə öldürülüb?

Ermənistanı milyard dollarlıq silahlar gizli ötürülüb

hücumundan müdafiə sistemlərinin və artilleriyasının böyük hissəsi məhz Rusiya mənşəli idi: “Odur ki, Baqrat Mikoyanın “müttəfiqlərimiz” ifadəsi də ilk növbədə Rusiyanı işarə edir. İndi Ermənistanın ardınca Rusiyanın da bunu etiraf etməsi isə elə yə-nə də eyni səbəblərə görə inandırıcı görünür.

Bununla yanaşı, İran xəttini də qeyd etməyə ehtiyac var. Məlumdur ki, həmin illərdə Tehranla İrəvan arasında sıx iqtisadi və siyasi yaxınlıq mövcud idi. Bu isə müəyyən müdafiə-texniki əməkdaşlıq ehtimalını da gündəmə gətirir. Açıq mənbələrdə İranın Ermənistanı böyükmiqyaslı silah tədarükü etdiyi rəsmi

təsdiqlənməyə də ayrı-ayrı analitik hesabatlarda kiçik silahlar, sursat və bəzi taktiki sistemlər üzrə məhdud da olsa əməkdaşlıq olduğuna dair məlumatlar var”.

Y. Bağırzadə hesab edir ki, Qərb mənşəli silahların isə özəl şirkətlər və üçüncü ölkələr üzərindən Ermənistanı ötürülməsi ehtimallardan biri-

dir: “Robert Köçeryan dönməndə Ermənistanın Qərb dövlətləri ilə rəsmi hərbi əməkdaşlığı minimal idi, lakin postsovet məkanında və Yaxın Şərqdə fəaliyyət göstərən müxtəlif özəl müdafiə şirkətlərinin vasitəsi ilə ayrı-ayrı sistemlərin, elektron avadanlıqların və ya modernizasiya komponentlərinin alınmasına dair də kifayət qədər məlumatlar var. Şübhəsiz ki, bu cür tədarüklər rəsmi statistika qeyd olunmayan tədarüklərdir. Çünki həm vasitəçi şirkətlər, həm də alıcı tərəf bu proseslərin siyasi nəticələrindən uzaq qalmasını üstün tutublar”.

Politoloq sonda dedi ki, bütövlükdə baxdıqda, Mikoyanın açıqlaması Ermənistanın o dövrdə çoxvektorlu, amma əsasən Rusiya mərkəzli silahlanma modelinə işarə edir: “İran və özəl Qərb kanalları burada elə də həlledici rol oynamayıb. Odur ki, Mikoyanın açıqlaması belə bir məntiqi nəticəni ortaya qoyur ki, uzun illər ərzində ərazilərimizin işğal altında saxlanması üçün Ermənistanı bütün imkanları ilə dəstək verən məhz Rusiya olub”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Məşavət”

Rusiya çıxılmazda - Azərbaycana yaxın-uzaq təsiri

Müharibə bu ölkənin bütün resurslarını sürətlə əridir - iqtisadçıdan proqnoz

Xəbər verildiyi kimi, Rusiya Maliyyə Nazirliyi dekabr ayında ilk dəfə Çin yuanı ilə nominallaşdırılmış dövlət istiqrazları (OFZ) buraxacaq. İstiqrazların yerləşdirilməsi Moskva Birjasında həyata keçiriləcək, buraxılışın həcmi isə 2 dekabrda investor müraciətləri toplanıldıqdan sonra müəyyən olunacaq. İnvestorlara 3 ildən 7 ilədək müddətli iki növ istiqraz təklif ediləcək.

Bir istiqrazın nominal dəyəri 10 min yuan (təxminən 114 min rubl) olacaq. Yerləşdirmə 8 dekabr 2025-ci ildə baş tutacaq. İnvestorlar həm istiqrazları almaq, həm də ge-

ləcəkde dividendləri ya yuanla, ya da rubl ilə qəbul etmək imkanı əldə edəcəklər - valyuta seçimi onların ixtiyarına buraxılacaq.

Buraxılışın təşkilatçıları “Qazprombank”, “Sberbank” və “VTB Kapital Trejdinq” olacaq. Maliyyə Nazirliyi yuana istiqrazların buraxılması-nı hələ 2015-ci ildə müzakirə edib, lakin Çin tərəfindən təbii qədər məhdudiyyətlər səbəbindən bu addım təxirə salınıb. 2022-ci ildən sonra Rusiya Qərb borc bazarlarına çıxışını itirdiyi üçün bu ideyaya yenidən qayıdıb. Nazirlik gələcəkdə ümumi həcmi 400 milyard rubla qədər olan 4 bənzər emissiya həyata keçirməyi planlaşdırır.

İqtisad elmləri doktoru, professor Fikrət Yusifov “Yeni Məşavət”ə mövzunu şərh etdi: “İşğalçı müharibə səbəbindən dünyanın heç bir ölkəsindən və maliyyə institutundan borc ala bilməyən Rusiyanın yeganə ümidi hər hansı

bir formada Çindən borc ala bilməkdir. Lakin Çin də belə məsələlərdə kifayət qədər ağıllı davranan bir ölkədir. Çin Rusiya ilə bütün münasibətlərdə yalnız öz dövlətinin maraqlarına xidmət edən bir tərəfdir. Rusiya nə qədər Çini özünün yaxın dostu, qardaşı kimi təqdim etməyə çalışsa da, bu dostluğun kökündə Çin tərəfdən maraqlardan başqa heç nə dayanmır. Çin bu gün Rusiyanın neftini az qala həmin neftin maya dəyəri qiyməti ilə alır. Rusiyanın digər təbii sərvətlərinə də Çin eyni münasibəti sərgiləməkdədir. Rusiyanın Ukraynaya qarşı başladığı işğalçı müharibənin ilk ilindən Rusiya Çindən hər hansı bir formada borc almağa çalışır. Rusiyanın bir tərəfi yuan ilə təmin ediləcək və Çin üçün maraqlı ola biləcək istiqrazlarla bağlı təklifləri də heç bir nəticə verməyəcək. Ruslar son 2-3 ildə bu qəbilədən olan istiqrazları dəfələrlə Çin tərəfə təklif etsələr də, heç bir nəticə əldə olunmayıb. Çindən borc almaq üçün hətta “Rosatom”un müəssisələrinin səhmlərini ona satmağı da təklifi ediblər. Əslində bu səhmləri almaqla Çin Rusiyanın atom energetika sistemini asanlıqla ələ keçirə bilər. Lakin bu məsələdə də hələ ki, bir

irəliləyiş yoxdur. Lakin mən Çin tərəfinin bu səhmləri almasını mümkün sayıram. Çünki Çin tərəfi yaxşı bilir ki, Rusiyanın bütün resursların sürətlə tükənmə və bir müddədən sonra onlar bu səhmlərə dividendlər ödəmək iqtidarında belə olmayacaqlar. Deməli o halda rusların əlindən “Rosatom”un müəssisələrini asanlıqla almaq mümkün ola bilər”.

F. Yusifov hesab edir ki, hazırda Çin tərəfə təklif edilən istiqrazların isə heç bir perspektivi yoxdur: “Çin iş adamları realıqları daha yaxşı dəyərləndirməyi bacarırlar. Onların Rusiyanın bu tələsinə düşməsi mümkün deyil. Əli hər yerdən və hər imkandan üzülmüş Rusiya hələ bundan sonra da belə mənasız təkliflərlə çıxış edəcəkdir. Çünki Rusiya neftinin və qazının ixracına qoyulan sanksiyalar artıq daha da sərtləşdirilir. Son bir ildə Rusiyanın neft və qazın satışından əldə etdiyi gəlirlər 30%-ə qədər azalıb və bu proses sürətlə davam etməkdədir. İqtisadiyyatı ciddi tələssizləşən, bütövlükdə kəsiri bütün qırmızı xətləri keçmiş Rusiyanın bu cür mənasız cəhdlər etməkdən başqa yolu qalmayıb”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Məşavət”

Xankəndidə mənzillər satışa çıxarılır

Xankəndidə mənzillər satışa çıxarılacaq. Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə APA-nın Qarabağ bürosuna verilən xəbəre görə, bunu Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov deyib.

Bildirilib ki, Xankəndi şəhərində sahibkarlar tərəfindən çoxmənzilli yaşayış binalarının tikintisinə start verilib. Şəhərdə və ətraf yaşayış məntəqələrində genişmiqyaslı tikinti və bərpa işləri sürətlə davam etdirilir. Regionda sahibkarlar üçün əlverişli investisiya mühiti yaradılıb, infrastruktur layihələri iş adamlarının bu ərazilərə marağını daha da artırır.

Onun sözlərinə görə, şəhərdə sahibkarlar tərəfindən hündürlükdən sonra mənzillər satışa çıxarılacaq. Elçin Yusubov bildirib ki, artıq Xankəndidən mənzil almaq istəyən vətəndaşlardan xeyli müraciət daxil olub. Xüsusi nümayəndənin sözlərinə görə, mənzillərin satışı həm nağd şəkildə, həm də kreditlə mümkün olacaq: "Sahibkarların banklarla imzaladığı müqavilələr əsasında vətəndaşlara kreditlə mənzil almaq imkanı yaradılacaq. Bu prosesin şəffaf və rahat həyata keçirilməsi üçün sahibkarlara zəruri dövlət dəstəyi göstəriləcək".

Qeyd olunub ki, Xankəndidə aparılan tikinti və bərpa işləri şəhərin müasir yaşayış məkanına çevrilməsini hədəfləyir.

Erməni deputatdan Araik açıqlaması: "Onun qaytarılması..."

Hazırda Bakıda təqsirləndirilən şəxslər qismində mühakimə olunan ermənilərin qaytarılması Ermənistan hakimiyyətinin gündəliyində deyil. Modern.az xəbər verir ki, bunu Ermənistan parlamentinin müxalifətdəki "Hayastan" fraksiyasından olan deputatı Lilit Qalstyan brifinqində bildirib.

"Onların qaytarılması həm Ermənistanın daxili, həm də xarici siyasət gündəliyində prioritet olmalıdır. Lakin hakimiyyətin bu məsələni müxtəlif beynəlxalq forumlarda qaldırdıqları barədə açıqlamalarına baxmayaraq, nəticələr sıfırdır", - deyə Qalstyan qeyd edib.

Müxalifətçi deputat Paşinyan iqtidarını bu məsələyə laqeydlikdə ittiham edib.

Xatırladaq ki, 13 noyabrda Bakıda keçirilmiş məhkəmə prosesində prokuror qondarma "Dağlıq Qarabağın keçmiş lideri" Araik Harutyunyana, separatçı birləşmələrin "keçmiş komandanı" Levon Mnatsakanyan və onun "müavini" David Manukyan, qondarma "parlamentin keçmiş sədri" David İsxanyan və "keçmiş xarici işlər naziri" David Babayana ömürlük həbs cəzası tələb edib. O, həmçinin qondarma "Dağlıq Qarabağ"ın keçmiş başçıları Arkadi Qukasyan, Bako Saakyana 20 il həbs cəzası istəyib.

Qondarma "Dağlıq Qarabağın keçmiş dövlət naziri" Ruben Vardanyanın məhkəmə işi ayrıca araşdırılır.

"Ukraynaya qarşı müharibə Rusiya iqtisadiyyatı üçün ağır yükə çevrilib və Rusiyaya ağır böhranla təhdid edir. Lakin ABŞ-ın verdiyi əlverişli bəhanəyə baxmayaraq, Kreml öz əgressiyasını azaltmaq niyyətində deyil".

yət-effektiv kütləvi istehsal və ixrac modelində, Rusiya və İran isə kamikadze və çoxsaylı kəşfiyyat-kamikadze təbirlərində təcrübə toplayırlar. Bu nümunələr göstərir ki, insansız qoşunların gücü texnologiya, istehsal miqyası və əməliyyat intizamının birlikdə işləməsindən asılıdır.

Hərbi ekspert Səxəvət Məmmədinin sözlərinə görə, insansız sistemlər deyində insanların ağılına ilk olaraq dronlar gəlir: "Azərbaycan ordusu 44 günlük müharibədə dronlardan geniş şəkildə və səmərəli istifadə etdi. 2020-ci il üçün ən müasir müharibə sayılırdı. Ancaq Rusi-

tədris olunurdusa, artıq bundan sonra dronlardan istifadə edilməsi də orta məktəblərdə öyrədilməlidir. Hətta bu sahədə məktəblər arası yarışların keçirilməsinə də başlanılmalıdır. Bir çox ölkələr artıq daşımada, poçt xidmətlərində belə dronlardan istifadə edir. Yeni, insansız sistemləri gə-

Ordumuzda əsgərsiz yeni qoşun

Hərbi ekspertlər deyirlər ki, Azərbaycan yeni prosesə start verib

Vətən müharibəsinin 5-ci ildönümü münasibətilə keçirilən hərbi paradada insansız sistem qoşunlarının ilk dəfə parad heyəti kimi iştirakı texniki və simvolik baxımdan mühüm mənə daşıyır. Bu paradın formationuna "Vətənə xidmətə görə" ordenli polkovnik Adəm Hüseynov rəhbərlik edib. Bu, yeni qoşun növünün rəsmi struktur və komanda-təşkil səviyyəsinə çıxarıldığını göstərən açıq siqnaldır.

"İnsansız sistem qoşunları" dedikdə dronlar (UCAV- görünməz məlumat ötürür/UAV- görünür və vurur), loitering munitions (kəşfiyyat-kamikadze dronu), insansız quru və dəniz vasitələri, onlara bağlı kəşfiyyat-məlumat üzrə infrastruktur nəzərdə tutulur. Bunlar əməliyyatlarda yalnız alət yox, məlumatın toplanması, emalı və zərbə ilə birgə işləyən vahid sistem kimi çıxış edir. Real vaxt rejimində kəşfiyyatı, sürətli hədəf təyini və həmin anda (on-demand) zərbə kombinasiyası komandirlərə ənənəvi hava və artilleriya resurslarından qat-qat sürətli və ucuz nəticə vermək imkanı yaradır. Bu dəyişiklik taktiki hədəfin müəyyən edilməsindən məhvə qədər olan vaxtı qısaldaraq ordulara strateji çeviklik gətirir - yeni insansız qoşun ordunun həm gözüdür, həm barmağı.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, insansız sistemlərin effektivliyi üç əsas məqamla qiymətləndirilir: əməliyyatlarda sübut olunmuş nəticələr, miqyas (istehsal və təbiiq sayı - "sürü" taktikalrı) və digər silah sistemlərinə inteqrasiya (C2, EW, hava-müdafiə ilə sinxronlaşdırma). Dünyada bu sahədə ən irəlində olanlar - ABŞ, Çin, İsrail, Rusiya və Türkiyədir. Həmçinin onlar müxtəlif model və strategiyalarla özünü doğruldublar.

Məsələn, ABŞ və İsrail yüksək səviyyəli inteqrasiya və MALE/HALE (hərbi və aerokosmik sahədə dərin inkişaf şafı) platformaları üzərində, Çin və Türkiyə maliyyə

İnsansız sistem qoşunlarının Ordumuz üçün əhəmiyyəti və rolu nədən ibarətdir?

"Təxris Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsənlili "Yeni MİSAVAT"a açıqlamasında ordunun güclənməsi üçün sistemli və ardıcıl işlər görüldüyünü vurğuladı: "Müasir dünyada ordularda çox böyük dəyişikliklər var. İnsansız sistem qoşunları da bunlardan biridir. Son dövrlərdə yaradılıb. Bu da müasir dövr üçün ordunun həm gözüdür, həm barmağı.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, insansız sistemlərin effektivliyi üç əsas məqamla qiymətləndirilir: əməliyyatlarda sübut olunmuş nəticələr, miqyas (istehsal və təbiiq sayı - "sürü" taktikalrı) və digər silah sistemlərinə inteqrasiya (C2, EW, hava-müdafiə ilə sinxronlaşdırma). Dünyada bu sahədə ən irəlində olanlar - ABŞ, Çin, İsrail, Rusiya və Türkiyədir. Həmçinin onlar müxtəlif model və strategiyalarla özünü doğruldublar.

ya-Ukrayna müharibəsinin başlaması ilə dronlar inkişafını fərqli səviyyəyə yüksəltdi. Artıq hər gün tərəflər bir-birinə yüzrlə dronlar göndərərək zərər verməyə çalışır. Hər iki tərəf də bu sahədə ciddi nəticələr əldə edib. Bundan əlavə Rusiya-Ukrayna müharibəsi antidron sistemlərinin inkişafına da böyük təkan vermiş oldu. Bir çox ölkələr antidron sistemlərinin yaradılması üçün yüz milyonlarla dollar dəyərində yatırımlar edirlər. Rusiya-Ukrayna müharibəsi elə bir hədəf gəlib çatıb ki, artıq hər manqada dronlar var və ondan istifadə olunur.

Rəsmi Bakı başladığı işi (yeni dronlardan müharibələrdə geniş istifadəni - C.A) davam etdirir. Rəsmi Bakı təkə öz müharibəsini yox, həm də beynəlxalq münasibətləri belə dərinləndirir. Proseslərdən geri qalmamaq üçün İnsansız Sistem Qoşunları yaratmağa qərar verib. Hesab edirəm ki, bu ən doğru qərarlardan biridir. Ancaq təkə qoşunların yaradılması ilə işi bitmiş hesab etmək olmaz. Əgər atıcı silahlardan, misal üçün avtomatlardan hər kəs istifadə etməyi öyrədilsə, orta məktəblərdə bu silahların sökülüb-yığılması belə

Azərbaycan məhsullarının dünya bazarına çıxmasına da gətirib çıxara bilər. İnsansız sistemlər deyində insanların ağılına ilk olaraq dronlar gəlir. Ancaq Rusiya-Ukrayna və İsrail-HƏMAS toqquşması onu göstərdi ki, insansız sistemlərdə quruda da istifadə olunur. Bunkerlərin partladılması, mövqelərin dağıdılması üçün bu sistemlər çox önəmlidir. Bundan əlavə sularda da insansız sistemlərdən istifadə olunur. Gəmilərin partladılması üçün bu sistemlər də inkişaf etməyə başlayıb. Bunu yenə Rusiya-Ukrayna müharibəsində və Husilərin Qırmızı dənizdəki əməliyyatlarında görə bildik. Ona görə də, bu sahəyə adi, sadə bir məsələ kimi baxmaq doğru yanaşma deyil. Bu sahə bütün sferalarda özünü göstərir. Azərbaycan bu qoşun növünü yaratmaq la yeni prosesə start vermiş oldu. Bunu inkişaf etdirmək üçün hərbi məktəblərdə dərslərin keçirilməsinə, hər manqa komandirlərinin kurslara cəlb edilməsinə ehtiyac yaranacaq. Bunun üçün çoxlu sayda mütəxəssislərin yetişdirilməsinə ehtiyac var".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni MİSAVAT"

Türkiyə və Ermənistan arasında keçid məntəqəsi növbəti ilin əvvəlində açıla bilər. Bu barədə Modern.az-a Türkiyənin Ermənistanla sərhədindəki Ağrı vilayətində fəaliyyət göstərən jurnalist Nihat Aydın məlumat verib.

müvafiq dəyişikliklər aparılmalıdır: "Bizim bu işlərə baxan rəsmi nümayəndələrimiz Ermənistanla bir neçə dəfə danışıqlar aparıblar. Lakin keçid məntəqələrinin nə zaman açılacağı barədə dəqiq tarix razılaşma yoxdur".

Rəsmi Ankara daha əvvəl

lər. O cümlədən türkiyəli diplomat Sərdar Kılıçın son olaraq İrəvana səfərini və Ermənistan rəsmiləri ilə keçirdiyi görüşləri də xatırlayırıq. Bu görüşlərin keçirilməsi iki ölkə arasında münasibətlərin sürətlə normallaşması istiqamətində atılan addımlar

ması da mümkün ola bilər. Amma sərhədlərin seçkilərə qədər açılması nəzəri baxımdan mümkün ola bilər yalnız o halda ki, Ermənistandakı siyasi vəziyyətdən asılı olaraq Azərbaycanın razılığı ilə Türkiyə belə bir addımı ata bilər. Türkiyə tərəfindən atılacaq

Ermənistan ikiye bölünəcək

"Demarkasiya prosesində Tigranəşenin (Kərki kəndi) qaytarılması gündəmdədir. Bu kənd dövlətlərarası yolun yaxınlığında yerləşir və ora qaytarıldıqdan sonra Azərbaycan vətəndaşlarının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün kəndə bitişik ərazilərdə öz hərbi qüvvələrini yerləşdirmək haqqı qazanacaq".

Publika.az xəbər verir ki, bu barədə ehtiyatda olan erməni polkovnik, hərbi ekspert Hayk Nahapetyan deyib.

Erməni ekspert hesab edir ki, Kərkinin qaytarılması Ermənistanı praktiki olaraq iki hissəyə böləcək: "Ermənistan texniki cəhətdən çətin və problemlı olan dolama yol çəkməyə məcbur olacaq. Digər məsələ Tavuş istiqamətindədir (söhbət Qazaxın 3 anklav kəndindən gedir-red). Bu ərazilər qaytarıldıqdan sonra Gürcüstana gedən iki yoldan birinə birbaşa Azərbaycan nəzarət edəcək. Eyni zamanda, Rusiyadan Ermənistana daxil olan qaz kəməri də Azərbaycanın nəzarətinə keçəcək".

H.Nahapetyan bildirib ki, Ermənistan Rusiyadan enerji dəstəyi almaq imkanından məhrum olacaq.

"Bu, artıq taxıl idxalına təsir edir. Türkiyə Ermənistanı taxıl və enerji təchizatı ilə təmin etməyə hazırdır, lakin bu, Azərbaycan mənbələri hesabına olacaq. Bu o deməkdir ki, Ermənistan Azərbaycan qazı və neftindən asılı olacaq", - erməni ekspert iddia edib.

Yanvarda Türkiyə - Ermənistan sərhədi açılır? - Hazırlıq

Ankara İrəvanla normallaşma prosesini Bakı ilə koordinasiya edir - iki rəy

O qeyd edib ki, Türkiyə-Ermənistan münasibətləri, istər siyasi, istərsə də digər müstəvidə, həmçinin sadə vətəndaş səviyyəsində Azərbaycanın Ermənistana qarşı mövqeyi ilə eynidir. Jurnalist qeyd edir ki, 2026-cı ilin yanvarında Ermənistanla sərhəddə olan Alican qapısı açılacaq. Onun sözlərinə görə, keçid məntəqəsində hazırlıq işləri görülür.

Onun sözlərinə görə, Qarabağ azad ediləndən sonra Paşinyan Türkiyənin də böyükliyünü qəbul edib. Təsədüfi deyil ki, Ermənistan hökuməti rəsmi sənədlərdə, o cümlədən pasportlara vurulan möhürlərdə Ağrı dağının təsvirini ləğv edib.

Türkiyə parlamentinin Azərbaycanla dostluq qrupunun sədri Şamil Ayırım isə bildirib ki, sərhədin açılacağı tarix hələ müəyyən deyil və bu, Azərbaycanla bağlı məsələdir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan konstitusiyasında

də bəyan edib ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması və yekun sülh müqaviləsinin imzalanmasından asılı olaraq quru sərhədlə bağlı qərar qəbul ediləcək. Lakin hazırda ortada davamlı bir sülh prosesi var, İrəvan Bakı və Ankaraya doğru addımlar atır, bundan qaçış yoxdur.

Bu mənada konstitusiyaya düzəliş edilməmiş və digər gözləntilər reallaşmamış gələnin ilin yanvarı sərhədlər açıla bilərmi? Azərbaycan buna necə yanaşmalıdır?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Türkiyə ilə Ermənistan arasında sərhədlərin açılması məsələsi ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biridir: "Faktiki olaraq tərəflər öz üzərinə düşən bir sıra işləri görüblər və texniki dəyərləndirmələr aparılır. Nəzərə alsaq ki, Ermənistanın və Türkiyənin müvafiq səlahiyyətli nümayəndələri bu istiqamətdə dəfələrlə görüşlər keçirib-

dan hesab olunur. Amma bununla yanaşı Türkiyə tərəfi rəsmən bəyan edib ki, sərhədlərin açılması ilə bağlı konkret tarixin bəyan edilməsi doğru deyil. Çünki Türkiyə Ermənistanla normallaşma prosesini Ermənistan-Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması ilə əlaqələndirir. Azərbaycanla Türkiyə arasında bu istiqamətdə koordinasiya bir fəaliyyət həyata keçirilir. Ermənistan və Türkiyə arasında sərhədlərin açılması ilk növbədə Azərbaycanın razılığı ilə olmalıdır".

Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın isə Ermənistan qarşısında müəyyən şərtləri var: "Əsas tələb Ermənistan konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının ləğvidir. Bunun üçün Ermənistanda referendum keçirilməlidir. Əgər Ermənistan hakimiyyəti bunu sürətlə həyata keçirəcəksə o zaman Türkiyə ilə sərhədlərin açıl-

addımlar hökmən Azərbaycanla əlaqələndirilmiş addımlar olacaq".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, Azərbaycanın qanuni şərtləri qəbul edilmədən Türkiyə ilə Ermənistan arasında sərhədin açılması təsəvvür etmək mümkün deyil: "Əvvəla Türkiyə ilə Ermənistan arasında sərhədlərin açılması şərtləri ortaya qoyulub. Şərtlərdən biri o idi ki, Ermənistan Azərbaycanın torpaqlarını işğala son qoymalıdır, torpaqlar azad edilməlidir. Biri isə odur ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalanmalıdır və kommunikasiyaların açılması ilə eyni vaxtda Ermənistanla Türkiyə arasında keçidin açılması da baş verməlidir. Bu şərtə əməl olunmadan sərhədlərin açılması Ermənistanın sadəcə mövqeyini gücləndirə bilər və Zəngəzur dəhlizinin açılması, sülh sazişinin imzalanması məsələsini gecikdirə bilər. Ona görə də yəqin ki, bu amili nəzə-

rə alırlar hazırda sərhədin açılması barədə düşünmürlər. Türkiyə hesab edir ki, sərhədin açılması üçün zamanı düzgün seçmək lazımdır. Türkiyə rəsmilərinin əvvəlki mövqeyi belədir ki, sülh müqaviləsinin imzalanmasını gözləmək lazımdır. Sülh sazişinin imzalanması üçün isə gerek Paşinyan gələnin iyun ayında parlament seçkilərində qələbə çalıb sonra yeni konstitusiyaya qəbul etməlidir. İyun ayına qədər Ermənistanda hadisələrin necə inkişaf edəcəyi, hansı hadisələrin baş verib-verməyəcəyini proqnozlaşdırmaq çətinidir".

Onun bildirdiyinə görə, bu səbəbdən Türkiyə sərhədin açılması məsələsində hələ bir müddət də gözləmə mövqeyində qalacaq: "Türkiyə Azərbaycanın torpaqları Ermənistan tərəfindən işğal edilən zaman Ermənistanla sərhədlərini bağladı və işğal davam etdiyi müddətdə açmadı. Türkiyə Azərbaycan torpaqlarını azad etdikdən sonra da haqlı olaraq Ermənistanla sərhədi açmaq məsələsində Azərbaycanın isteklərini, maraqlarını nəzərə alır. Türkiyə rəsmiləri bəyan edirlər ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında birinci növbədə sülh sazişi imzalanmalıdır və Azərbaycana qarşı əsas qanunlarında ərazi iddiası ləğv edilməlidir".

Qeyd edək ki, sərhədin uzunluğu 311 km-dir və şimalda Gürcüstanla sərhəd qovşağından cənubda Azərbaycanla sərhəd qovşağına qədər uzanır. Ermənistan və Türkiyə arasındakı sərhəd - keçid məntəqəsinə erməni sərhədçilər nəzarət edir. Belə ki, rus əsgərləri Marqara sərhəd - keçid məntəqəsindən çıxarılıb.

1991-ci ildə SSRİ-nin dağılması ilə Ermənistan müstəqillik qazanır. Ermənistan Türk-Sovet sərhədindəki hissəsini miras alır. Türkiyə Ermənistanın müstəqilliyini tanımasına baxmayaraq, iki ölkə arasındakı münasibətlər dərhal kəskinləşib və sərhəd bağlanıb. Türkiyə Ermənistanla dəstək verən erməni millətçilərinin Türkiyənin şərqindəki irredentist iddialarına, eləcə də Ermənistanın qondarma soyqırımının beynəlxalq səviyyədə tanınmasına nail olmaq söylərinə qarşı çıxır. Münasibətlər 2000-ci illərin son illərində bir az yumşalıb və nəticədə sərhədin yenidən açıla biləcəyini nəzərdə tutulan Sürix protokollarının 2009-cu ildə imzalanması ilə nəticələnib. Ancaq danışıqlar durdurulub və sərhəd qapalı olaraq qalıb.

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Piylənmiş yazar

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Dünyada təkcə aclıqdan əziyyət çəkənlər yaşamır, toxluqdan, piylənmədən də həyatı zülümə dö-nənələr vardır. Bunların siyahısına Amerika Samoa adlı cırtdan okean dövləti başçılıq edir. ABŞ-a tabe ərazidir, orda 55 min adam var və onların 75 faizi piylənib. Maraqlıdır ki, həmin piylənmə siyahısında ilk 15 yeri tutan dövlətlərin demək olar hamısı (Küveyt və Karib dənizindəki Kayman adalarını çıxmaq şərtiylə) Sakit okean adalarıdır. Balaca ərazidə yaşayırlar, gəzməyə yerləri azdır. Yoxsa nəse qida problemidir - dəqiq bilmirəm, məqsədimiz də bu deyil. 16-cı yerdəki dövlət isə ABŞ-dır. Yəni, həmin karikatur dövlətləri çıxsaq, dünyada kökəlmədən əziyyət çəkənlərin lideri məhz amerikalılardır. ABŞ camaatının 36 faizi piylənib.

Və dünən xəbər gördüm, yazmışdılar ki, sən demə ABŞ Dövlət Departamenti təzə qərar çıxarıb, viza verəndə bezi xəstəlikləri də nəzərə alacaqlar, onların içərisində isə... piylənmə də var imiş.

Anekdod kimi zamanədə yaşayırdıq, vallah. Dünyanın ən piylənmiş ölkəsi başqalarına viza verəndə baxacaq ki, onlar da piyləniblər, ya yox. Əgər çəkilişi çox olsa, ABŞ-a girməyə icazə verməyəcəklər.

Rəhmətlik Stefan Sveyq müəllimdən sitatın yeridir: "Amerikanı Kolumb kəşf edəyib, ancaq ora Ameriqo Vespuççinin adını qoyublar". Ədalətsizlikdir. Dünya birliyi isə buna dözüür.

Yenə Allaha şükür, biz ölkəmizə turist və sairə qonaq qəbul edəyəndə onun qarnına baxırıq. Ümumiyyətlə, insanı qarnına yox, geyiminə görə qarşılayar, cibinin puluna uyğun da yola salarlar. Atalarımız belə söyləmişdir. Təxminən. Düzdür, hazırda koronavirus tüğyan etdiyi üçün sərhədlərimiz ümumiyyətlə bağlıdır, lakin bunun sonu olacaqdır. Heç nə əbədi deyil, bu Ayın-Günəşin altında. Günəşin özü də 4-5 milyard ilə sönməlidir. Mən heç, oxucularım yəqin bunu görəcəkdir.

Mənim yadıma gəlir, deyəsən viza üçün barmaq izi alınmasını da dünyada ilk dəfə elə amerikalılar tətbiq etmişdilər. Bin Ladenin Nyu York müsibətindən sonrakı illərdə tətbiqat ortaya çıxmışdı. Hətta bizim bir ölüvay müxalifətçi guya barmaq izi alınmasına etiraz edib o çağlar ABŞ səfərindən imtina etmişdi. Biz də çəpik çalmışdıq, urrey demişdik, halbuki, həmin radikal yoldaşın əlinin çıxmıdığı cib qalmamışdı. Ancaq həmin ciblər hamısı yəqin milli ciblər imiş. Romantik epoxa idi, məsələn, belə bir afyozmən də orqazm keçirənlər var idi: "Öz millətimin diktatoru, başqa millətin demokratından mənə əzizdir". Bunu deyib vağzal tərəfdə fıstırq çalırıldı.

Sözləşir, elə həmin barmaq izi kartotekası toplamaq da əziz Amerika müəllimin şirin zarafatlarından biri idi, çünki dünyada yəqin ki, ora-bura ən çox barmaq izi buraxanlardan biri elə ABŞ olardı. İnsafən, bəzən bu izlər Koreya, Yaponiya, Almaniya-filan kimi yaxşı nəticələr verirdi, ancaq xalqdan xalqa fərq, barmaqdan barmağa fərq qədərdir. Əsas odur dünyada iz qoyasan. Bizim bayatıda deyilən kimi, tikmədi İsfəndiyar özü qalsın, tikdi ki, yeddi nəfərə satsın.

Belə hadisələr çoxdur. Məsələn, son aylarda bizə qərbi videolar göstərilir: okeanda hansısa gəmi gedir, yuxarıdan onun tənəsinə daş salırlar (yəni, raket), sonra dünyanın ən hegemon dövlətinin lideri altdan yazır ki, bəs, bu gəmi ilə Venesueladan bizə tərəf narkotik daşıyırdılar, əcəb elədik batırıd. Əlac nədir, biz də hamıya qoşulub alışırlar.

Halbuki, normal, sivil, dünyəvi, hüquqi, be-em-teyi, konvensiayi, canım sənə desin, xristiani-müsəlmani-ıudeyi adətlər və sairə və ilaxır indiki dövrdə kimisə məhkəməsiz-filansız batırmağı qadağan eləməli idi. Gəmi narkotik gətirir, zəhmət çək, tut, içindəkini göstər, ondan sonra lap ürayın çəkirsə batır. Yoxsa "babam mənə kor deyib, gəlib-gedəni vur" deyib tezisə qalsa, bunu ilə Putin də tətbiq eləyir.

Ya da mən özüm də piylənmişəm ki, bu cür şeylər fikirləşir və yazıram.

8 noyabr Zəfər Günü ilə bağlı paytaxt Bakıda keçirilən möhtəşəm hərbi parad bir sıra özəllikləri ilə yadda qaldı. Onlardan biri də budur ki, orada Rusiya istehsalı olan silah-sistemlər daha az gözü dəydi. Bu da yəqin onunla bağlıdır ki, Azərbaycan daha modern, daha keyfiyyətli, daha etibarlı hərbi texnika və arsenalı ehtiyac duyur, həmçinin özü artıq bir sıra müasir silahlar istehsal etməyə başlayıb.

Ən önəmlisi, Bakı Alyansda ikinci güclü orduya malik qardaş Türkiyənin köməyi ilə NATO tipli ordu qurmağı hədəfləyib. Daha doğrusu, buna faktiki nail olub. Ötən həftə Bakıda Alyansın böyük nümayəndə heyətini qəbul edərkən Prezident İlham Əliyev ordumuzun NATO standartlarına uyğunlaşdırıldığını və bu kontekstdə Türkiyə ordusu ilə sıx əməkdaşlıq edildiyini xüsusi vurğulayıb.

Bu məqama diqqət çəkən ABŞ-ın "Newsweek" nəşri yazır: "Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ordusunun NATO standartlarına uyğunlaşdırıldığını deyib. Bu prosesdə Türkiyə ordusu ilə sıx əməkdaşlığı və ölkəsi ilə Alyans arasında əlaqələrin gücləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. Bakının NATO ilə əməkdaşlığı 1994-cü ildə, Alyansın "Sülh Naminə Tərəfdaşlıq proqramı" çərçivəsində başlayıb. Rus hərbi analitikləri xəbərdarlıq edirlər ki, Azərbaycan Sovet dövründən qalma döyüş təlimatlarını və hərbi strukturları NATO metodları ilə əvəz edə bilər. Bu fonda Bakının Qərb silahları ilə təchizat prosesini sürətləndirməsi gözlənilir. Rusiyalı analitiklər həmçinin bildirirlər ki, Azərbaycanın ordusunu NATO xətti ilə modernləşdirməsi gələcək üzlük müraciətinə işarə edə bilər, hərçənd Bakı üzlük üçün rəsmi müraciət etməyib".

Nəşrə görə, Rusiya üçün digər problem Azərbaycanın NATO üzvü Türkiyə ilə sıx əlaqəsidir ki, bu da Cənubi Qafqazda Moskva və onun müttəfiqi Tehranla gərginliyi artırır.

Bəs faktiki NATO tipli orduya sahib Azərbaycanın gələcəkdə Alyansa üzlük üçün müraciət etməsi mümkündürmü? Hərbi Doktrinamız nə deyir?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə bildirdi ki, Azərbaycanın NATO üzvü olmaq istədiyi haqda iddialar reallığa əsaslanmır. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın silah arsenalını müasir Qərb texnikaları ilə gücləndirməsi o demək deyil ki, alyansa qoşulmaq istəyindədir: "Sadəcə, integrasiya vektorumuz Rusiya istiqaməti deyil. Baxmayaraq ki, şimal qonşudan da silah alırıq. Bununla yanaşı, Belarusdan da silah alırıq. Yeni Qərb

Qərb nəşrindən ilginclik iddia - Azərbaycan bu qərarı versə...

NATO tipli orduya sahib ölkənin Alyansa üzlük üçün müraciəti mümkündürmü? - hərbi doktrina ilə bağlı gözlənti

və Rusiyanın media resursları yanlış propoqanda aparır. Çünki başqa ölkələr də müasir hərbi texnikalara üstünlük verir. Bu silahlar isə daha çox Qərb dövlətlərində istehsal olunur. Ona görə də Azərbaycan istiqamətini müəyyənləşdirir. Eyni zamanda, Ordunun Türkiyə modelinə uyğunlaşdırılması prosesi gedir. Türkiyə sistemi isə NATO standartları deməkdir. Bu da təəccüblü deyil. Çünki alyans ölkələrinin orduları ən müasir metodlarla peşəkarlığını artırır. Yeni bu siyasəti NATO-ya üzlüyə hazırlıq kimi qiymətləndirməyin əleyhinəyəm".

Hüquq müdafiəçisi qeyd etdi ki, bu təbliğatı aparaların məqsədi Azərbaycanı hədəf çıxarmaqdır: "Onlar bu yolla Rusiyanı qızıqdırmaq istəyirlər. Bəllidir ki, Rusiya postsovet ölkələrinin NATO üzvlüyünə qəzəblə reaksiya verir və bunun ən aqressiv nümunəsi Ukraynaya hərbi təcavüzüdür. Eləcə də zaman-zaman digər ölkələri təhdid etməkdən çəkinmir. Hətta bu günlərdə rəsmi Moskva Mariya Zaxarovanın dili ilə açıq şəkildə xəbərdarlıq etmişdi ki, Azərbaycan və Ermənistanın NATO ilə yaxınlaşması Rusiyanı narahat edir. Bu baxımdan, Azərbaycanın guya alyansa qoşulmağa həvəsli olduğu haqda təbliğat aparmaqla Bakı ilə Moskvani üz-üzə qoymağa cəhd edilir. Buna təhrikəddi təbliğat da demək olar".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə vurğuladı ki, NATO üzvü olmaq o qədər də asan proses deyil: "Odur ki, belə proqnozlar irəli sürülməsi dayaz yanaşmadır. Ümumiyyətlə, Baltıqyanı ölkələr istisna, heç bir keçmiş sovet ölkəsi Şimali Atlantika Alyansına üzv qəbul edilməyib. Son

olarak da Skandinaviya dövlətləri qoşulub. Çünki NATO genişlənmə siyasətini daha çox şimal istiqamətində həyata keçirir. Məncə, cənub istiqamətində genişlənmə real görünür. Yeni Gürcüstan, Moldova kimi ölkələrin üzvlüyü də mümkün deyil. Çünki hər birinin ərazi bütövlüyü təmin olunmayıb. Ukrayna belə üzv edilmədi, çünki NATO niyyətinə görə ərazisində münasibəti vəziyyət olan ölkə alyansa qoşula bilməz. Azərbaycana gəldikdə, ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam bərpa olsa da, Qoşulmama Hərəkatına üzvük. Bu hərəkat qoşulmağın siyasi mənası da budur ki, nə NATO, nə KTMT kimi hərbi blokların tərkibində iştirak etmək istəyindəyik.

Azərbaycan hərbi bloklara qoşulmur və neytral ölkədir. Bu da strateji və geopolitik qarşıdurma meydanına çevrilmək riskindən yayınmaq məqsədi daşıyır. Azərbaycanın Türkiyə kimi NATO dövləti olan müttəfiqi və nüvə silahına malik Pakistan kimi müttəfiqi var. Bu da NATO üzvü olmaqdan daha yüksəkdir. Bundan əlavə, Türk Dövlətləri Təşkilatının birgə hərbi təlimlərinin keçirilməsi təklif olunub. Yeni Turan ordusu ideyası var. Bu, daha cazibəlidir".

Ekspert silahlara gəlincə, Azərbaycanın Türkiyə, İsrail, Rusiya, Çexiya, Serbiya və bir sıra ölkələrin müasir hərbi texnikalarını aldığını əlavə etdi.

BBC Trampdan niyə üzr istədi?

Böyük Britaniyanın BBC yayım korporasiyası ABŞ Prezidenti Donald Trampdan onun çıxışının yanlış montaj edildiyi sənədlə filmə görə üzr istəyib. APA xəbər verir ki, bu barədə AP agentliyi məlumat yayıb.

Bununla belə, korporasiya Trampa təzminat ödəməkdən imtina edib və ABŞ prezidentinin böhtan iddiası üçün əsas olmadığını bildirib.

Sözügedən qalmaqlar Panorama proqramının buraxılışından sonra yaranıb. Verilişin redaktorları Trampın 2021-ci ildə Kapitol binasının basqını zamanı çıxışını elə montaj ediblər ki, guya o, izdihamı iğtişaf və zorakılığa çağırıb.

Trampın hüquqşünasları BBC-ni 1 milyard dollarlıq məhkəmə iddiası ilə hədələyərək tələb etmişdilər ki, korporasiya təklif yayımlasın, rəsmi şəkildə üzr istəsin və kompensasiya ödənişi etsin.

Qalmaqların nəticəsi olaraq BBC-nin baş direktoru Tim Deyvi və xəbərlər departamentinin rəhbəri Debora Terness istefa verib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Beynəlxalq nəqliyyat xətlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında xüsusi xidmət orqanlarının rolu" mövzusunda Xankəndidə keçirilən beynəlxalq konfransın iştirakçılarna müraciətində bildirib ki, tədbirin ölkələrimiz və bütövlükdə region üçün strateji əhəmiyyət daşıyan beynəlxalq nəqliyyat xətlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunması mövzusunda hərş olunması təsadüfi deyil.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, son zamanlar dünyanın müxtəlif bölgələrində müşahidə olunan qarşıdurmalar beynəlxalq və regional təhlükəsizliyi ciddi şəkildə təhdid edən müxtəlif çağırışların artmasına səbəb olur: "Bu mənada ölkələrimizin ərazisindən keçən, Avropa ilə Asiyayı birləşdirən geniş nəqliyyat şəbəkəsinin mühafizə olunması üçün xüsusi xidmət və təhlükəsizlik orqanları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi böyük önəm daşıyır". Prezident daha sonra Azərbaycanın keçən və dövlətimizin liderliyi ilə reallaşdırılan dəhlizlərdən bəhs edib. Sitat: "Bu gün bizim ölkələr Şərqi-Qərbi və Şimali-Cənubi dəhlizlərinin inkişaf etdirilməsində aparıcı rol malikdirlər. Azərbaycan müasir dəmir və avtomobil yolları, eləcə də hava və dəniz imkanları infrastrukturuna böyük sərmayələr yatırır. Biz bu nəqliyyat və kommunikasiya xətlərini təkcə iqtisadi rifah mənbəyi kimi deyil, eyni zamanda Türkiyə dövlətlərinin siyasi, mədəni, təhlükəsizlik və müdafiə sahələrində daha sıx inteqrasiyası üçün vacib təməl kimi görürük. Zəngəzur dəhlizinin açılması ölkələrimiz arasında birbaşa və maneəsiz əlaqələrin qurulmasında mühüm rol oynayacaqdır. Bu layihənin reallaşması nəticəsində yükdaşıma həcmi çoxalması regionun rəqəbat qabiliyyətini əhəmiyyətli dərəcədə artıracaqdır".

Paşinyanın Zəngəzurla bağlı "bir addım irəli, iki addım geri" siyasəti

İrəvan mücərrəd "sülh kəsişməsi" layihəsini yenidən ortaya atdı - Bakıdan sərt reaksiya

Dövlət başçısının bu fikirləri onun Zəngəzur dəhlizinə nə dərəcədə böyük önəm verdiyini bir daha nümayiş etdirir. Xatırladaq ki, Prezident Qazaxıstan səfəri zamanı Zəngəzur dəhlizinin Azərbaycan hissəsində işlərin 2026-cı ilin ortalarına qədər başa çatacağını bildirmişdi. Eyni zamanda digər ölkələri də 2028-ci ilin sonunadək dəhlizdəki işləri yekunlaşdırmağa çağırırmışdı.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə bəyan edib ki, İrəvan ABŞ-la məşhur "Tramp marşrutu"nın uzunmüddətli icarəyə verilməsi ilə bağlı iki variantı - 49 illik və 99 illik müddətləri - müzakirə edir. Musavat.com-un məlumatına görə, Paşinyan bildirib ki, icarə müddətləri birbaşa olaraq ABŞ investorlarının yatırımlarına və onların geri dönüş ehtiyacına bağlıdır: "Müddətlər investisiyaların həcmi və onların geri qaytarılması ilə əlaqədardır. İnvestorların əmin olmaları ki, qoyduqları vəsait ona geri qaydırılacaq və müəyyən mənfəət əldə edəcək". Müzakirələrin detalları açıqlanmasada, bu məsələ Ermənistan-ABŞ əməkdaşlığında yeni strateji mərhələ kimi qiymətləndirilir. Paşinyan həmçinin bildirib ki, ölkəsi artıq Türkiyə-

dən Azərbaycana və əks istiqamətdə yük maşınlarının tranzit keçidini təmin etməyə tam hazırdır. O, "Dünyanın kəsişmə nöqtəsi: regional kommunikasiyaların inkişafı" adlı konfransdakı çıxışında bildirib: "Ermənistan bu gün artıq Türkiyədən Marqara və Kornidzor vasitəsilə Azərbaycana, eləcə də geriye tranziti təmin edə bilər. Biz bunu təklif edirik, çünki artıq tam hazırıq". Baş nazir həmçinin vurğulayıb ki, TRIPP layihəsi çərçivəsində birgə erməni-amerikan şirkəti yaradılacaq və bu qurumda strateji məsələlər üzrə həlledici söz Ermənistanla məxsus olacaq.

Ermənistanın baş naziri İrəvanda keçirilən konfransda çıxışı zamanı Ermənistan və Azərbaycan liderlərinin Kopenhagendə apardığı danışıqlara dair yeni təfərrüatları da açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, dövlət başçıları "Tramp marşrutu" üzrə elektrik ötürmə xətlərinin və qaz kəmərinin tikintisini prioritet mövzular kimi müzakirə ediblər. Paşinyan bildirib ki, danışıqlar zamanı hər iki tərəf ilkin olaraq ən sürətli və real nəticə verə biləcək infrastruktur komponentlərini qiymətləndirib.

O deyib: "Gizlətmirəm, prezident İlham Əliyevlə Kopenhagendə bu məsələ-

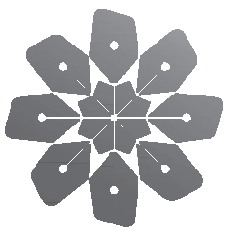
şinyanın bu açıqlamasında yeni heç nə yoxdur: "Əvvəl, daha dəqiqi 2023-cü ilin yazında "hay qovşağı" adlandırıldığı, həmin ilin payızında Tiflisdə keçirilən beynəlxalq konfransda "adını dəyişib "sülh qovşağı" etdiyi xəyali layihə haqda o, 2021-ci ildəki seçki kampaniyasından üzü bu yana danışır. Xatırladım ki, həmin kampaniyada Paşinyanın iki əsas şüarı vardı, o, insan haqları məsələsini qabardaraq Qarabağı "xilas olmaq üçün ayrılmaq" adı altında guya Azərbaycanın qoparacağılarını və bir də Ermənistanı Zəngəzur dəhlizini açmadan belə nəqliyyat qovşağına çevirəcəyini vəd edirdi. Təkcə bizim iki böyük qonşumuzun deyil, Qərbin də hərtərəfli dəstəklədiyi birinci vədi ilə bağlı nə baş verdiyini biz gördük. Son zamanlar xəyal yox, real Ermənistanın danışımağa üstünlük verən Paşinyanın ikinci vədi də əslində bayaq qeyd etdiyim kimi, xəyaldır". S.Aliyev qeyd etdi ki, Zəngəzur dəhlizi açılmayınca Ermənistan nəqliyyat qovşağına çevrilməyəcək: "Azərbaycandan Türkiyəyə və əksinə daşınmalar Zəngəzur dəhlizindən keçməklə baş verməlidir. Ermənistan baş naziri Bakıdakı hərbi paraddan qayıdarkən Türkiyə Prezidenti cənab Ərdoğanın verdiyi açıqlamalara bir də diqqət yetirsin. İki qardaş ölkə əvvəl bu məsələdə necə sixon hərəkət edirdilərsə, yenə də eyni siyasət yeridilir. Bir də əgər Türkiyə Azərbaycandan daşınmaların Ermənistan üzərindən keçməklə reallaşdırılmasını dəstəkləsə idi, onda yayda 2,8 milyard dollara başa gələcək Qars-Dilucu dəmir yolu xətinin təməli qoyulmazdı. Yeri gəlmişkən, onun tikintisinin 2029-cu ildə tamamlanması planlaşdırılır ki, bu da təqribən Zəngəzur dəhlizi ilə eyni vaxtda olmalıdır. Xatırladım ki, cənab Prezident də bu yaxınlarda Qazaxıstanda səfərdə olarkən Zəngəzur dəhlizinin 2028-ci ilin sonuna istifadə-

yə verilməsinin planlaşdırıldığını demişdi. Amma Ermənistan istəsə idi, dövlət başçımızın Səudiyyə Ərəbistanının "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına bildirdiyi kimi, Azərbaycan onun tikintisini bir il ərzində tamamlaya bilərdi. Və gələn ilin sonlarından həmin marşrutla daşınmalar da real idi. Ancaq qarşı tərəf başqa xəyallar qurdu və belə görünür ki, qurmaqda da davam edir. Azərbaycanla səfəhcəsinə davranışın özlərini gülünc vəziyyətə salmaqdan başqa onlara nəse bəxş etməyəcəyini bilə-bilə yenə də oxşar hərəkətlərə yol verirlər".

S.Aliyev digər mühüm bir məqama da diqqət çəkdi: "Yeri gəlmişkən, sözügedən tədbirdə Paşinyanın Zəngəzurla növbədənəknar delimitasiya və demarkasiyadan bəhs etməsi mənə müəyyən suallar yaradır. O yerdə ki dəmir yolu inşa ediləcək, həmin yerə Azərbaycanın maneəsiz keçiddən başqa hər hansı iddiasının olmadığı ortadəkən və üstəlik, oranın ABŞ-yə icarəyə verilməsi haqda razılaşma olduğu halda, nədən rəsmi İrəvan əvvəlki plandan kənara çıxaraq indi də Zəngəzurla delimitasiyaya başlamaq təşəbbüsü irəli sürür?"

Millət vəkili xəbərdarlığını da etdi: "Əgər burada Azərbaycana təzyiq elementi varsa, bu, Ermənistanla yaxşı heç nə vəd etmir. Necə adlanmasından və Ermənistanın nə düşüncəsindən asılı olmayaraq, Zəngəzur dəhlizi açılacaq və Azərbaycanın şərti, yeni bizim üçün maneəsiz keçid təmin edilməklə açılacaq. İnanmaq istərdim ki, Ermənistan hakimiyyəti bu reallığı dərk edir və "Beynəlxalq nəqliyyat xətlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasında xüsusi xidmət orqanlarının rolu" mövzusunda bu gün Xankəndidə keçirilən konfransa kimlərin qatıldıklarını, niyə qatıldıklarını görür və onun nə demək olduğunu fərqləndirir".

E. PAŞASOY,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Gələn ildən Azərbaycan hökuməti qeyri-neft-qaz sektorunda çalışan fiziki şəxslərin əmək haqqından gəlir vergisini bərpa edir. Rəsmi izahatda bunun 2018-ci ildən tətbiq olunan azadolmanın əmək münasibətlərinin ağardılması sahəsində gözlənilən nəticəyə gətirib çıxarması ilə əsaslandırılır.

Doğrudur, vergi əvvəlki kimi 14 faiz dərəcə ilə hesablanmayacaq, lakin bu addım əksər müstəqil ekspertlər tərəfindən tənqid olunmaqdadır.

Ekspertlər verginin bərpası ilə yanaşı, əmək haqqının vergi hesablanmayan hissəsinin artırılmasını təklif edirlər. Bildirilir ki, bu, əmək münasibətlərinin ağardılması sahəsində nailiyyətlərin qorunub-saxlanması, rəsmiləşmələrin artması ilə nəticələnər.

İqtisadçı-ekspert Rövşən Ağayevin fikrincə, kiçik istisnalarla Azərbaycanda "qara əmək" bazarının ağardılması üçün real istək görünür: "Əgər belə istək olsa idi, bunu ilk növbədə aqrar sektordan başlayardılar. Bu sektorda mövsümi, qısamüddətli (bir neçəgünlük) çalışan insanlarla mülki hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında müqavilə münasibətlərinin daha effektiv, hər iki tərəfə sərfəli mexanizmlərini yaradırdılar.

Əvvəla, bu gü qüvvədə olan qanunvericiliyə görə ("Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Qanun), bu cür işlərə görə işəgötürən hər işləyəne 30 manatə qədər nağd ödəniş edə bilər. Amma elə problem də burdan başlayır: əgər müqavilə rəsmiləşsə, bu məbləğin 41 faizi qədər, yeni 12,3 manat sığorta və vergi ödəmələri etməlidirlər. Söhbət 25 faizlik sosial sığorta, 14 faizlik gəlir

vergi və 2 faizlik tibbi sığortadan gedir.

Ayrıca aqrar sektora, qeyri-rəsmi məşğulluğun ən yüksək olduğu, realıqda 100 minlərlə insanın qeyri-formal çalışdığı bir sahəyə bu istiqamət üzrə vergi imtiyazları verməklə bu problemi həll etmək olarmı? Böyük ölçüdə olar.

Onsuz da indi yuxarıda qeyd edilən ödənişlərin heç biri edilmir, büdcə də heç nə qazanmır, aqrar sektorda, xüsusən fərdi təsərrüfatlarda hamı ucdantutma qeyri-formal çalışır.

Mexanizmləri dəyişdirməklə realıqda istifadə olunan bu imtiyazları leqallaşdırmaqla 100 minlərlə insanın pensiya və tibbi sığortasını da həll etmək, əmək bazarını 100-də 80-85 ağartmaq olar (hazırda ağarma faizi 50 faiz ətrafındadır).

Bunun üçün nə etmək lazımdır? İlk növbədə sırf aqrar sektor üzrə mülki-hüquqi xarakterli müqavilələr üzrə ödəmə mənbəyində 14 faizlik vergini digər vergilər kimi ən azı 10 illiyə sıfırlamaq lazımdır.

Sosial sığortanın maksimum 4 faizə qədər endirib onun 2 faizini, tibbi sığortanın 1 faizini dövlətin üzərinə qoymaq lazımdır. Nəticədə işəgötürən fermerin vergi+sığorta yükü hazırkı xəyalı 41 faizdən real 3 faizə enəcək. Yeni

İqtisadiyyat

ÜSAVAT
N 207 (8817) 15 noyabr 2025

"Qara əmək" bazarının ağardılması gözləntisi

Aqrar sahədə günəmuzd işləyənlərin əmək münasibətlərini necə rəsmiləşdirmək olar? - Təklif

30 manat üçün cəmi 90 qəpik vergi yükü.

Məsələ burda da bitmir: aqrar sektorda qısamüddətli və mövsümi işlərg dair mülki-hüquqi xarakterli müqavilələrin bağlanması üçün asan və çevik mobil tətbiq yaradılmalıdır ki, hər kəs rahatlıqla bu işi görə bilsin. Yeni cəmi 2-3 dəqiqə içerisinde fermer əlində tutduğu ağıllı telefonla kimsənin yardımı olmadan bu əməliyyatı yerinə yetirsin".

Aqrar sahədə çalışan iş adamı Şahin Nəcəfovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, ekspertin qaldırdığı məsələ yüz minlərlə insanın əmək münasibətlərinin ağardılması üçün ən effektiv yol ola bilər: "Bu gün fermer sahib-

karlar üçün ən böyük problemlərdən biridir bu məsələ. Hər gün bir təsərrüfatda 20-30 nəfər işləyir, hər gün də onların tərkibi dəyişir. Bu gün gələn sabah gəlmir, yerinə başqası gəlir. Fermerin onların hamısını mövcud qaydalarla rəsmiləşdirməsi üçün azı 10 nəfər işçi saxlaması, on minlərlə manat əlavə xərc çəkməsi lazımdır. Təəssüf ki, vergi əməkdaşları da bu sahədə sahibkara dəstək ola bilmirlər, çünki belə dəyişən tərkiblə günəmuzd işçilərin işinin necə rəsmiləşdiriləcəyini özləri də bilmirlər. Amma gəlib fermerə, sahibkara 20-30 min manat cərimə yazırlar, ondan sonra da deyirlər, necə is-təyrsən işlət insanları".

İş adamı qeyd edir ki, bir çox hallarda aqrar sahədə günəmuzd çalışan insanlar xəstə, gündəlik işləmək qabiliyyəti olmayan insanlar olurlar: "Onlar gəlirlər, səhətlərinin imkan verdiyi qədər işləyib, dərman-filan pulunu çıxarıb gedirlər. Yaxud çoxusu sosial yardım alanlar olurlar. Müqavilə ilə işləmək onları yardımdan məhrum edərdi deyə onlar razılaşmırlar. Dövlət belə adamları nəzərə alaraq davranmalıdır. İndiki vergi-sosial ayırma yükü ilə belə işçilərlə müqavilə tələb etmək ədalətsizlikdir".

Pambıqçılıq sahəsində çalışan fermerlər də bildirirlər hər gün tərkibi dəyişən günəmuzd işçilərin əmək münasibətlərini rəsmiləşdirmək

qeyri-mümkündür.

Qeyd edək ki, günəmuzd işçilər hazırda aqrar təsərrüfatlarda gündəlik 20-30 manata, ağır işlər olduqda isə 40-45 manata çalışırlar. Bu məbləğin əhəmiyyətli hissəsinin vergi və sosial ödənişə yönəldiləcəyi şəraitdə onların işləmək üçün stimulu olmayacaq.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən bu il oktyabrın 1-l vəziyyətinə Azərbaycanda iqtisadi fəal əhalinin sayı 5375,8 min nəfər olub. Onlardan 5096,5 min nəfərini məşğul əhali təşkil edib. Bu qədər məşğul kimi qeydiyyatla alınan əhalinin yalnız 1 milyon 764,9 min nəfəri rəsmi əmək müqaviləsi ilə işləyənlər olub. Sonuncuların isə 2,4 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq sahəsində çalışıb. Bu, 42 357,6 nəfər deməkdir. Halbuki rəsmi statistika kənd təsərrüfatında məşğul kimi 1 milyona yaxın əhalini qeydə alır. illər boyu-ndur adına pay torpağı olan ailə başçısının evindəki əmək qabiliyyəti hər kəsin məşğul kimi qeydə alınmasına etirazlar bildirilsə də, rəsmi statistika onları nəzərə almır.

R.Ağayevin irəli sürdüyü təklif bu sahədəki ziddiyyətin də aradan qaldırılmasına şərait yarada bilər.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Mədəkiçiltmə əməliyyatları artıb - Təhlükə, yoxsa...

Ölkədə bu yolla arıqlamaq istəyənlər niyə pəhrizə üstünlük vermir?

Azərbaycanda mədəkiçiltmə əməliyyatlarına maraq sürətlə artır. Statistika görə, 2023-cü ildə ölkədə 1100, 2024-cü ildə isə 1264 belə əməliyyat icra olunub. Son 12 ilin ümumi göstəricisinə baxanda rəqəm 11 mindən artıqdır. Bu dinamika ölkədə piylənmə probleminin hansı ölçüdə yayıldığını və insanların pəhrizlə arıqlamaqda niyə çətinlik çəkdiyini bir daha ortaya çıxarır.

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının ümumi, bariatrik və metabolik cərrahi, tibb elmləri doktoru Elçin Abdinov bildirib ki, mədəkiçiltmə əməliyyatı geniş yayılıb, lakin hər klinikada və hər cərrah bu əməliyyatı icra edə bilmir. Onun sözlərinə görə, bunun üçün yüksək ixtisaslı komanda və tam təchiz olunmuş klinikaya ehtiyacdır: "Cərrah, anestezioloq, endokrinoloq, dietoloq, reanimatoloq, təcrübəli tibb personalı - hamısı bir komandada olmalıdır. Əməliyyat zamanı və sonrasında yaranan bələdçilər ağırlaşmaları aradan qaldırmaq üçün klinikanın texniki imkanları mütəəddir".

Cəmiyyət arasında ən çox verilən sual budur: niyə insanlar pəhrizlə arıqlaya bilmir? Mütəxəssis bu suala da cavab verib. Onun sözlərinə görə, hazırkı həyat tərzi, yüksək kalorili qidalar, oturaq rejim, hormonal pozuntular və stress fonunda orqanizmin metabolizmi zəifləyir. Bir çox insan pəhrizə başlayır, lakin davam gətirə bilmir, nəticədə çəkini stabil saxlamaq

mümkünsüz olur. Bu səbəbdən cərrahi müdaxilə son çıxış yoluna çevrilir.

Mədə kiçiltmə əməliyyatı hər kəs üçün uyğun deyil. Psixoloji problemi olan şəxslər, ciddi ürək və ağciyər xəstəlikləri olanlar, alkoqol və narkotik asılılığı olanlar və əməliyyata dözümlü-lüyü olmayan pasiyentlər üçün bu müdaxilə risklidir.

Həkim-dietoloq Leyla Zülfüqarlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, vizyonu geniş olan, dünyanı çox gəzən, mütaliə edən insanlar mədəkiçiltmə əməliyyatına "yox" deyirlər: "Doğru qidalanmaq lazımdır ki, köklüyü yaranan səbəb aradan qalsın. Bariatrik cərrahiyyədə mədəni mexaniki şəkildə bala-calaşdırırlar. Lakin kökəlməni yaranan səbəblər olduğu kimi qalır. Məsələn, hormonal dəyişikliklər də kökəlmə verə bilər. Dünyagörüşlü insan bunu anlayır və bilir. Lakin təəssüf ki, bilməyən kateqoriya da kifayət qədər çoxdur. Onlar düşünür ki, əməliyyata girib çıxan kimi arıq-

layacaqlar. Daha az əziyyətlə çox nəticə əldə etmək istəyirlər. Amma heç də həmişə nəticə gözlənilən kimi olur, bir çox hallarda əksini göstərir. İnsanı kökəldən səbəb aradan qaldırılmaz, sadəcə mədə kiçildir. Mədə elə bir orqandır ki, yenidən səhv həyat tərzi yaşayanda o, yekəlir və itirilən kilolar geri qaydır. Dieta və müalicə ilə arıqlayanlar isə bu kiloları yenidən geri almırlar".

L. Zülfüqarlı deyir ki, arıqlamaq istəyənlərin psixoloji durumları da vacib məqamlardan biridir: "Kökəlmədə psixosoma-

tikanın da müəyyən təsiri var. Biz psixoloji pozuntuları arasırdıqdıqda onun arasında fizioloji pozuntunun olduğunu görürük. Məsələn, stress hormonları yüksək olan insanlar dopomin məmnuniyyətini ala bilmirlər və daim stressdə olurlar. Heç nədən məmnun qalmırlar. Belə olan halda onlar çox yeməyə meyillənirlər və bu da avtomatik kökəlməyə yaraşdır. Mənim cavan bir xanım pasientim var. O, cərrahi yolla bədən şəkilləndirmə edib. Arxasını və süd vəzini böyütdürüb, belini incəldib və s. İndi isə

deyir ki, dərisi boşdur və onun tamlığını bərpa etmək istəyir. Deyir, cərrahi yolla dəri gərməsi ehtidirib, lakin yenə də dərisi bərk deyil. Ona izah etdim ki, həyat tərziində ciddi səhvlərə yol verir. Təəssüf edirəm ki, cərrah onun bədənində yazığı gəlmədən növbəti əməliyyatı təklif edib. Xanımın hazırda bədənində stress hormonları yüksəkdir. Mən ona müalicə yazmışam, görürəm ki, dərmanlara pul verib almağa ərinir. Deyir, 50 manatlıq yox, 30 manatlıq dərman yaz. Deməli, cərrahi əməliyyata pul xərcləyir,

lakin müalicəsinə əli gəlmir. Bütün bunların hamısı zehniyyətlə bağlıdır. Əməliyyata gedənləri dindirib, hamısı belədir. Mən pasiyentlərlə psixoloq kimi danışır-am, onların müalicəsinə dəstək oluram. Bir pasientimdə kortizola bağlı məmnuniyyətsizlik var iidd və kökəlməsi bununla əlaqədardır. Müalicə yazdım, onlara əməl etdi. İndi tamamı ilə başqa adam olub. Mən pasiyentə dopomin məmnuniyyəti verən qidaları tövsiyyə etdim, terapiyalar etdim.

Cəmiyyətimiz ciddi şəkildə sınaq altındadır. Bu qədər süniləşmiş şəkildə əməliyyatlara qaçan xanımları aradırsaq, hamısında psixosomatik vəziyyət müşahidə edəcəyik. Onlar düşünür ki, əməliyyat olunduqdan sonra qəşəng görünürlər. Lakin 1 ildən sonra onlar yenə həkim axtarışında olurlar. Halbuki arıqlamaq individual məsələdir. Hər kəsə eyni olmur. Kökəlmənin özəl səbəbləri olur, onları bir-bir tapıb müalicə edirik, 4-5 istiqamətlə iş görürük və nəticə qalıcı olur".

Tibb üzrə elmlər doktoru, cərrah Adil Qeybullayev qeyd edib ki, mədəkiçiltmə əməliyyatı qan azlığına gətirib çıxarır: "Artıq çəkini qarşısını almaq üçün mədənin həcmi kiçildilməsi bir ideya olaraq ortaya atılıb. Bunun üçün müxtəlif üsullar var. Sağlam olmayan insanların bu əməliyyatı etməsi məqsədsiz-uyğun deyil".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Sənədsiz evlər problemi yenə gündəmdə - Həlli niyə yubanır?

Yarım milyondan çox qanunsuz tikili azalmağa əvəzinə artıb - mütəxəssislərdən çağırış

Bakıda sənədsiz evlər problemi yenə gündəmdədir. Minlərlə ailə illərdir ki, əmlaklarına çıxarış almağı gözləyir, amma problem hələ də həllini tapmır. Sənədsiz evlər həm satış, qeydiyyat, miras, həm də digər hüquqi məsələlərdə vətəndaşlara ciddi çətinlik yaradır. Əmlak və inşaat məsələləri üzrə ekspert Elnur Azadov deyir ki, məsələ kifayət qədər dolaylı və mürəkkəb prosesdir.

Azadov bildirib ki, bu il Prezidentin imzaladığı fərmanla təxminən 100 min vətəndaşa sənədsiz evlərini qeydiyyatdan keçirmək imkanı yaradılıb.

Ekspert mövzunu "Yeni Müsavat"a şərh edərkən bildirib ki, fərman sovet hökuməti dövründə kənd və qəsəbə sovetlərinin sərəncamı ilə verilmiş torpaq sahələrinə şamil olunur. Onun sözlərinə görə, dəyişiklik kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda inşa olunmuş evlərin ləqəlləşməsi üçün yol açır: "Çünki bizim qanunvericiliyə uyğun olaraq, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda evlərin tikintisi yalnız kənd təsərrüfatı üçün nəzərdə tutulub. Fərdi evlərin tikintisinə qanunla yol verilmir. Dəyişikliyə görə, kənd ərazisində və qəsəbələrdə yaşayan vətəndaşlar həmin kateqoriyaya

aidirlər və öz mülkiyyət sənədlərini əldə edə biləcəklər. Vətəndaş mülkünü rəsmiləşdirəndən sonra rahatlıqla onu sata və ya girov qoya bilər.

Digər kateqoriyaya aid olan torpaqların da ləqəlləşməsi istiqamətində hazırda hökumət iş aparır. Çox güman ki, bu ilin sonuna kimi o istiqamətdə də siyahı genişləndiriləcək. Birdən-birə olması mümkün deyil, amma müəyyən qədər ləqəlləşmə işləri aparılacaq. Belə torpaq sahələrinin, mülklərin statistikası haqqında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti bir neçə il ərzində siyahı apardıqdan sonra dəqiq məlumat söyləmək mümkün olacaq.

İşğaldan azad olunmuş əraziləri nəzərə almasaq, Azərbaycanın qalan bütün rayon və kəndlərində belə rəsmiləşdirməyə ehtiyac var. Kolxozlar və

sovxozlar, kənd və qəsəbə sovetləri tərəfindən verilmiş xeyli sayda sənədlər var. Onların hamısı ləqəlləşdirilməlidir".

Belə ki, əvvəllər hüquqi statusu olmayan bəzi arayış və sənədlər qanunvericilik baxımından rəsmiləşdirilib. Bu addım vətəndaşlara əmlaklarını rəsmiləşdirməyə şərait yaradır.

Ekspert vurğulayıb ki, heç bir sənədi olmayan evlərin dövlət qeydiyyatına alınması qanunvericilik baxımından mümkün deyil. Hazırda müvafiq dövlət qurumları bu istiqamətdə iş aparır, amma proses qısa müddətdə tamamlanmayacaq. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, ölkədə qanunsuz tikililərin sayı 600 mindən çoxdur.

Sənədsiz evlərin yaranması probleminin kökləri 1990-cı illərə gedib çıxır. Həmin dövrdə şəhərsalma prosesləri sürətlə genişlənib, əhali artıb, miqrasiya isə planlaşdırılmamış yaşayış sahələrinin inşasına səbəb olub. Nəticədə, həm Bakı və Abşeron yarımadasında, həm də ölkənin digər iri şəhər və rayon mərkəzlərində çoxsaylı evlər hüquqi sənədləşmə olmadan tikilib.

Sənədsiz evlərin ləqəlləşdirilməsi yalnız vətəndaşların mülkiyyət hüququnun qorunması üçün deyil, həm də hüquqi dövlət prinsiplərinin tətbiqi baxımından əhəmiyyətlidir. Bu proses sosial ədalətin təmin olunması, illərlə əziyyət çəkmiş minlərlə insanın mülkiyyətinin dövlət tərəfindən tanınması baxımından vacib addımdır.

Lakin məsələ hələ də həllini tapmayıb. Uzun illər davam edən bu problemin arxasında həm hüquqi mürəkkəblilik, həm də geniş miqyaslı sənədləşmə prosesi dayanır. Ekspertlər bildirirlər ki, bu işin sürətləndirilməsi üçün həm qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, həm də dövlət qurumlarının koordi-

nasiyası vacibdir. Qısa müddətdə minlərlə vətəndaşın hüquqlarını qorumaq mümkün deyil, amma prosesin davam etməsi gələcəkdə həm sosial, həm də hüquqi sabitlik üçün önəm daşıyır.

Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri Akif Nəsirli qəzetə mövzu ilə bağlı danışır. O bildirib ki, qeyri-qanuni tikililərlə bağlı bundan öncə araşdırma aparıb: "Təxminən o vaxt yarım milyondan çox qanunsuz tikililər var idi. Onlar illər ərzində azalmağa əvəzinə artıdı. Normalda isə bu azalmalı idi. Bir tərəfdən hökumət qeyri-qanuni tikililərin sənədləş-

Qatarlar heyvanlarla 48 dəfə toqquşub

Bu ilin yanvar-oktyabr aylarında "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin (ADY) sərhəsinə və yük qatarlarının qarşısına heyvanların çıxması nəticəsində 48 toqquşma hadisəsi baş verib.

Modern.az bu barədə səhmdar cəmiyyətinə istinadən xəbər verir.

Məlumatla əsasən, sahibsiz buraxılan mal-qara qatarların hərəkətinə ciddi təhlükə yaradır. Nəticədə qatarlara ciddi maddi zərər dəyir, qrafikdə gecikmələr yaşanır və heyvanlar tələf olur. "Bir daha hamımızın sərvəti olan qatarları qorumağa çağırır və xatırladır ki, heyvanları nəzarətsiz buraxmaq kimi məsuliyyətsiz hərəkət Azərbaycan qanunvericiliyi əsasında cərimələnmə ilə nəticələnir", - məlumatda qeyd olunub.

Ərinin baltaladığı qadın vəzifəli şəxs imiş

Bakıda ərinin baltalayaraq öldürdüyü Nəriminə Bədəlova vəzifəli şəxs imiş.

Musavat.com "Yeni Sabah"a istinadən xəbər verir ki, o, bir sıra qurumlarda işləyib.

N.Bədəlova bir müddət Şuşa Şəhər İcra Hakimiyyətinin baş mühasibi vəzifəsində çalışıb. Daha sonra Dağlıq Qarabağın Azərbaycanlı İcması İctimai Birliyində də eyni vəzifəni tutub. İcma ləğv edildikdən sonra "Qarabağa Dönüş" İctimai Birliyinin baş mühasibi kimi fəaliyyət göstərib.

N.Bədəlova əslən Şuşalıdır. Taniyanlar onu çox mədəni, işgüzar, işində məsuliyyətli və mehriban insan kimi xarakterizə edirlər: "O qadın belə bir ölümə layiq deyildi. Özümüzə gələ bilmirik".

N.Bədəlovanın həyat yoldaşı Yaşar Bədəlov uzun illər Rusiyada işləyib, bir neçə il əvvəl Azərbaycana qayıdıb. Burada şirkətlərdən birində mühafizəçi işləyirmiş.

Hadisənin motivinə gəlcə, iddialara görə, Yaşar Bədəlov yaşadığı mənzili qardaşına bağışlamaq istəyirmiş. Nəriminə Bədəlova isə bununla razı deyilməmiş. Bir müddət əvvəl boşanan cütlüyün arasında sonuncu mübahisə də bunun üstündə olub.

Qeyd edək ki, hadisə noyabrın 10-da paytaxtın Binəqədi rayonunun Biləcəri qəsəbəsində baş verib. 1956-cı il təvəllüdlü Yaşar Bədəlov yaşadığı mənzildə ailə münasibəti zəminində həyat yoldaşı, 1965-ci ildə anadan olmuş Nəriminə Bədəlovanı balta ilə qətlə yetirib. O, daha sonra özünü asaraq intihar edib.

ründə vətəndaşlara verilmiş torpaq sahələri üzrə hüquqlar tanımaq və müvafiq çıxarışlar verilməli. Söhbət daha çox Azərbaycan SSR dövründə Xalq Deputatları Sovetləri tərəfindən vətəndaşlara müvəqqəti və ya daimi istifadəyə ayrılmış torpaq sahələrindən gedir. Həmin torpaqlarda son 35-40 ildə evlər tikilib, heyətlər salınıb, ancaq insanlar dövlət reyestrindən çıxarış ala bilməyiblər. İndi isə həmin torpaq sahələrinə dair mövcud sənədləri olan şəxslər müvafiq qurumlara müraciət edərək rəsmi sənədlərini əldə edə biləcəklər. Fərman yalnız sovet dövründə verilmiş torpaq sahələri

nə şamil edilir. Yeni bələdiyyələrdən alınmış və hələ də çıxarış olmayan torpaqlar bu mərhələdə əhatə olunmur. Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Xidmətinin bildirdiyi ki, artıq proses başlayıb və vətəndaşlar ASAN Xidmət mərkəzlərinə və Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin yerli bölmələrinə müraciət edə bilərlər. Qurumdan qeyd olunub ki, sovet dövründən qalan vətəndaşların istifadəsində olan, ilkin sənədləri mövcud torpaqlar dövlət reyestrinə daxil ediləcək və sahiblərinə çıxarış təqdim olunacaq.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bakı və Abşeronda 21 kq narkotik aşkarlandı

DİN-in Baş Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyatlar zamanı 21 kq narkotik vasitə və 600 ədəd psixotrop tərkibli həb aşkarlanıb.

Modern.az DİN-ə istinadən xəbər verir ki, Abşeron, Suraxanı, Sabunçu və Xəzər rayonlarında keçirilən növbəti tədbirlər zamanı əvvəllər məhkum olunan Araz Fəridunbəyli, Arzu Hüseynov, Nəhid Mənsimov, Vüsal Əliyev, Şəmsistan Rəfilov və Adil Ağazadə saxlanılıblar.

Onlardan 21 kiloqram tərkibinə zərərli maddələr əlavə edilmiş marixuana və 600 ədəd metadon həbi aşkarlanıb.

Saxlanılanların şəxsiyyəti istintaqla araşdırılan İran vətəndaşları ilə cinayət əlaqəsinə girərək narkotik vasitələri əldə etdikləri və satış məqsədi ilə əvvəlcədən təyin olunan nöqtələrə yerləşdirməyi planlaşdırdıqları məlum olub.

Faktlarla bağlı cinayət işləri başlanılıb, saxlanılan şəxslər barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib. Əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

İrəvandan mühüm sülh açıqlaması

Ermənistanla Azərbaycan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması ilə bağlı danışıqlar aparılır.

APA-nın yerli bürosu xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili ilə görüşdə bildirib.

Nazir qeyd edib ki, Ermənistan və Azərbaycan arasında əldə olunan Vaşinqton razılaşması artıq bir sıra praktiki nəticələr gətirib.

Görüşdə Ermənistanla Türkiyə arasında münasibətlərdə pozitiv dinamika qeyd olunub. Bildirilib ki, Cənubi Qafqazda gərginlik dövrü başa çatıb və bölgəyə böyük fayda gətirəcək yeni imkanlar dövrü başlayır.

Ukrayna Müdafiə Qüvvələrindəki mənbələrin RBC-Ukraynaya verdiyi məlumata görə, Rusiya ordusu yaxın həftələrdə iki mühüm şəhəri ələ keçirməyi planlaşdırır - Pokrovsk və Kupyansk. Ukrayna kəşfiyyatının məlumatına görə, bu bölgədə təxminən 70 min rus hərbiçisi cəmləşib. Mənbələr bildirir ki, Rusiya ilin sonunadək Donbas cəbhəsində strateji üstünlük qazanmaq niyyətindədir.

Bu arada Qərb nəşrlərindən olan "Foreign Affairs"-in yazıb ki, Rusiya Ukraynanı üç mərhələdə özünə tabe etməyi planlaşdırır. Variantlardan yalnız birincisi hərbi əməliyyatları əhatə edir. Portala görə, Moskva Ukrayna ərazisinin əhəmiyyətli bir hissəsini işğal etməyi və ya həttə məhv etməyi planlaşdırır. Bu, guya onun iqtisadi zonasını genişləndirməsinə kömək edəcək.

Ardınca qeyd olunur ki, artıq ələ keçirilmiş bölgələri saxlamaqla və Xarkov, Nikolayev, Odessa vilayətlərini işğal etməklə buna nail olmaq olar. Bildirilir ki, bu şəraitdə Moskva atəşkəs əldə etməyə çalışsa, sonra da ikinci mərhələyə keçə bilər. Üçüncü mərhələdə Moskva Belarus kimi Ukraynanı öz orbitinə qaytaracaq. Təbii ki, bir forpost, vassal olaraq.

Ukrayna Prezidenti Zelenski isə "Bloomberg"-ə müsahibəsində bildirib ki, Putin son aylarda Avropanı psixoloji təzyiq altında saxlamaq üçün məqsədyönlü qorxutma kampaniyasına start verib. Zelenskiyə görə, NATO hava məkanına PUA-ların və hərbi təyyarələrin son müdaxilələri bunun açıq sübutudur. Bu addımlar nəticəsində bəzi Avropa ölkələrinin liderləri Ukraynaya əlavə Hava Hücümündən Müdafiə sistemləri göndərməkdə tərəddüd etməyə başlayıb.

Prezidentin sözlərinə görə, Putin məhz bunu hədəfləyirdi: "Düşünürəm ki, o, onları qorxutdu. Bu, onun məqsədi idi və buna nail oldu. Bu, psixoloji qorxutma idi, buna heç bir şübhə yoxdur," - deyərək Zelenski vurğulayıb.

Ekspertlər hesab edirlər ki, Kreml Avropadakı siyasi zəiflikləri maksimum dərəcədə istifadə etməyə çalışır.

Öz növbəsində Polşanın xarici işlər naziri Radosław Sikorski bildirib ki, Ukraynadakı müharibə daha üç il davam edə və Rusiyanın tükənməsi ilə başa çata bilər. Onun sözlərinə görə, Ukrayna uzunmüddətli münaqişəyə hazırlaşır və Rusiya 2014-cü ildən bəri Donbası ələ keçirə bilməyib.

Sikorski Rusiyanın döyüş meydanındakı zəif göstəricilərini qeyd edərək, ABŞ və Polşadan sursat, hava hücumundan müdafiə sistemləri və Starlink terminalları da daxil olmaqla davamlı dəstəyə ümid etdiyini söyləyib. O, həmçinin Aİ-ni sülh danışıqlarında daha fəal iştirak etməyə çağırıb.

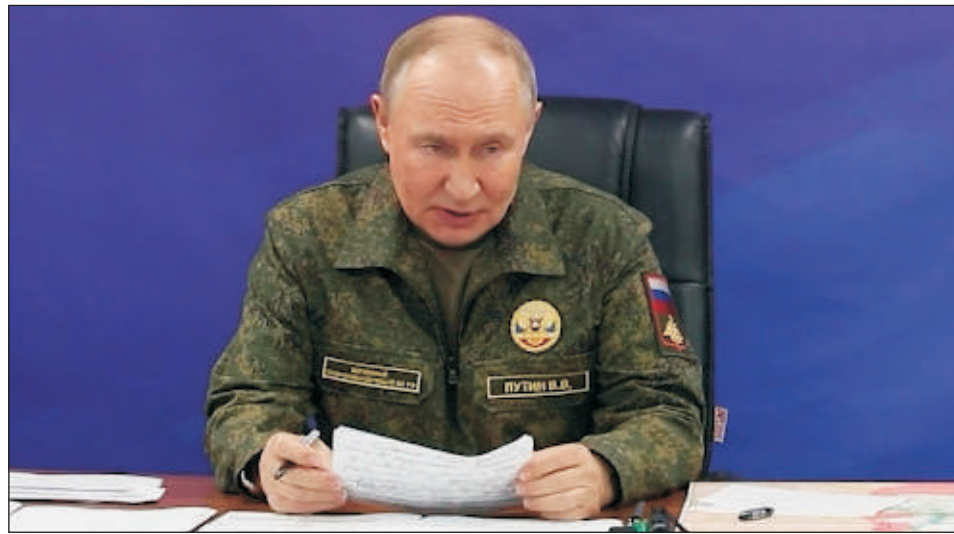
Putinin Yeni ilədək arzu-istəkləri nə dərəcədə reallaşa bilər?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib ki, Ukrayna savaşı əslində çoxdan dalana dirənib: "Az qala il yarımdır ki, Rusiya Pokrovsk uğrunda mübarizə aparır. İndiyə qədər isə onun ətrafındakı bir neçə balaca qəsəbədən başqa heç nəyi ələ keçirə bilməyib. Hazırda bu kiçik şəhər uğrunda ağır döyüşlər gedir. Bəzi mütəxəssislərə görə, bu amansız toqquşmalar nəticəsində Rusiya tezliklə Pokrovskini ələ keçirə bilər və bu, onun 2023-cü ildə ələ keçirdiyi Baxmutun süqutundan sonra ən böyük qazancı olacaq. Bununla belə, sözügedən yavaş irəliləmə və qanlı döyüşlər böyük bədlərə başa gələcək".

Bəs gözlənilən bu bahalı qələbə Rusiyaya nə qandıracaq?

Putin buna görə tələsir - "Ukrayna daha 3 il döyüşə bilər..."

Kreml liderinin Yeni ilədək Donbas arzusu reallaşa bilərmi - təhlil

Heydər Oğuzla görə, "Pirr qələbəsi"ndən başqa heç nə: "Pokrovsk müharibədən əvvəl 60 min insanın yaşadığı kiçik bir şəhər idi. Ukraynanın qərbi ilə şərqini birləşdirən kommunikasiya əlaqələri bu şəhərdən keçirdi. Bu da ona çox böyük strateji əhəmiyyət qazandırdı. İndi isə şəhərin bu əhəmiyyəti qalmayıb. Əvvəla, ona görə ki, Pokrovsk hazırda Ukraynanın ən şərqi qərbində yerləşən bölgəyə çevrilib. Ondan şərqdə işğal olunmuş ərazilər var və bu ərazilər rusların nəzarəti altındadır. İkinci ona görə ki, vaxtilə Pokrovskdan keçən dəmir və magistral yolları darmadağın olub, artıq bu yollar işləməz hala düşüb. Şəhər müharibə meydanına çevrildiyindən binalar da dağılıb, bir yaşayış məntəqəsi kimi sıradan çıxıb. O indi boş ərazidən daha yararsız hala düşüb. Ruslar oranı işğal etməyi bacarsalar belə, yenidən qurmaq, insanları məskunlaşdırmaq üçün xeyli vəsait xərcləyəcək, əziyyət çəkəcəklər. Boş bir ərazidə şəhər salmaq darmadağın olunmuş şəhəri bərpa etməkdən daha asandır. Ən azı o səbəbdən ki, darmadağın olunmuş binaları sökmək, dağıntılar altında qalan su-kanalizasiya sistemini yenisi ilə əvəzləmək kimi problemlərlə üzləşməyəcək. Pokrovskın əvvəlki iqtisadi əhəmiyyəti də mövcud deyil. Əvvəl bu qəsəbənin ətrafında kömür mədənləri var idi və Ukrayna bu mədənlərdən kömür çıxarırdı. İfrat istismar və hasilat sayəsində bu mədənlər də öz rentabelliğini itirdi. Artıq o mədənlərdən çıxarılan kömürün yanıcılıq potensialı da yox kimidir. Bir sözlə, Pokrovskinin faktiki olaraq boş bir ərazi qədər dəyəri qalıb".

Onun fikrincə, rusların "Foreign Affairs"-in qeyd etdiyi 3 mərhələli savaş strategiyası isə nağıldan başqa bir şey deyil. Siyasi şərhçi onu da bildirib ki, ABŞ və Qərb dövlətlərinin Rusiyaya qarşı tətbiq etdikləri ağır sanksiyalardan sonra rus ordusunun xəyallarını qurduğu hədəflərə çatması mümkün görünmür. Heydər Oğuz hesab edir ki, Putin administrasiyası Avropaya göz dağı etmək üçün onun üzərindən dronlar, raketlər uçura bilər: "Amma Avropanın bu cür hədə-qorxulardan təsirləndiyi üçün Ukraynaya yardımını axsatması barədə Zelenskinin irəli sürdüyü ittihamlar inandırıcı deyil. Əksinə, Rusiyanın aqressiv hərəkətləri artıqca Avropa ölkələri onu daha çox sıxışdırmağa çalışırlar. Zənnimcə, Avropa liderlərinin Ukraynadan bəzi gözləntilər var və bu gözləntilər ələ gözlənti olaraq qaldığı üçün onlar Ukraynanı əvvəlki kimi təchiz etmirlər. Onların əsas gözləntisi isə Ukraynadakı hakimiyyət orqanlarını bürüyən korrupsiya rejiminin sıradan çıxarılmasıdır. Avropa mediasında çıxan məlumatlara inansaq, bir çox Qərb ölkələrinin li-

Kongresində çıxış edən Merz açıq şəkildə bildirib ki, o, Ukraynadan olan gənclərin Almaniyaya getməkdənsə, "öz ölkələrində orduda xidmət etmələrini" istəyir. Merzin sözlərinə görə, o, "prezident Zelenskidən bunu təmin etməyi dəfələrlə xahiş edib".

Məlumatda o da vurğulayıb ki, Merzin daha əvvəl Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski ilə telefonla danışdığı, kanslerin Ukrayna liderini "korrupsiyaya qarşı mübarizəni və xüsusən də qanunun aliliyi sahəsində daha çox islahatları ciddi şəkildə irəlilətməyə" çağırtdığı bildirilir. Məncə, Avropa liderlərinin Ukraynadan bu tələbləri kifayət qədər ədalətlidir. Əvvəla, korrupsiya rejiminin hökm sürdüyü ölkələr dibişiz quyu kimidir. Ona nə qədər su töksən, dolmaz. İkincisi, bizim ölkədəki məmurlar sinifindən də bellidir ki, korrupsioner məmurların böyük əksəriyyəti Rusiyaya bağlıdır".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan-Gürcüstan-Ermənistan yeni prosesə hazırlaşır

Gürcüstan avqustun 8-də Vaşinqtonda Ermənistan və Azərbaycan arasında əldə olunmuş sülh razılaşmasını alqışlayır.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Gürcüstanın xarici işlər naziri Maka Boçorişvili Tbilisidə Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan ilə görüşdən sonra bildirib.

"Bu tarixi saziş Cənubi Qafqazda davamlı sülhün bərqərar olunmasına yönəlmis addımdır və regionun uzunmüddətli sabit inkişafı üçün imkanlar açır. Gürcüstan həmişə regionun inkişafı, onun sülh və sabitliyində mühüm rol oynayır və regional əməkdaşlığın gücləndirilməsinə öz töhfəsini verməyə davam edəcək.

Bu il Tbilisidə ilk dəfə Ermənistan-Gürcüstan-Azərbaycan üçtərəfli görüşü keçirilib və məqsəd Cənubi Qafqaz ölkələrinin qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı üçün əsas yaratmaqdır. Əminəm ki, bu əməkdaşlıq davam edəcək və həm üç ölkəyə, həm də bütövlükdə regiona mühüm nəticələr gətirəcək", - nazir qeyd edib.

Xəbər verdikimiz kimi, Vergi Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklərdən biri kirayə verilən evlərə görə ödəniləcək vergi ilə bağlıdır. Layihə barədə verilən rəsmi məlumatlara əsasən 2026-cı ildən etibarən fiziki şəxslərin kirayədən əldə etdikləri, gəlirlərdən tutulan vergi dərəcəsi azaldılacaq. Belə ki, indiyədək fiziki şəxslərə məxsus yaşayış sahələrinin (mehmanxanalar və mehmanxana tipli obyektlərdə yerləşən yerləşmə vasitələri istisna olmaqla) fiziki şəxslərə kirayəyə verilməsindən əldə olunan gəlirlər 14 faizlə vergiyə cəlb olunurdu. Gələcə ildən etibarən vergi 10 faizə endiriləcək.

Rəsmi izahatda bu addımın əsas məqsədi kölgə iqtisadiyyatını azaltmaq, mənzil bazarında şəffaflığı artırmaq və dövlətin vergi gəlirlərini genişləndirmək kimi göstərilir. Dövlət Vergi Xidmətinin Vergi siyasəti baş idarəsinin rəisi Nicat İmanov Milli Məclisdəki komitə iclasında bu sahədə iki dəyişikliyin nəzərdə tutulduğunu deyib: "Artıq kirayə bazarlarında iki istiqamətdə tədbir nəzərdə tutulub. Birincisi, vətəndaşların özü vergi uçotuna durmaq istəmir, ancaq gəlirlərindən vergi vermək istəyir. Qanunda şərait yaradılır ki, özləri agent təyin etsinlər, vergilərini bu agentlər vasitəsi ilə yerinə yetirsinlər. İkinci addım isə məhz kirayə gəlirləri üzrə vergi dərəcəsinin azaldılması ilə bağlıdır. Yeni vergi dərəcələri 14 faizdən 10 faizə endirilir. Təklif kirayə bazarının stimullaşdırılmasına xidmət edir".

Qeyd edək ki, hazırda Vergi Məcəlləsinin 124.1-ci maddəsinə görə, icarəhaqqı vergi ödəyicisi kimi uçotda olmayan fiziki şəxs tərəfindən ödəniləndə icarəyə verən bu maddəyə uyğun olaraq 14 faiz dərəcə ilə özü vergini ödəyir. Bunun üçün ev sahibi vergi uçotuna alınıb bəyannamə verir. Bu, o deməkdir ki, evini 500 manat kirayə vermiş şəxs aylıq 70 manat vergi ödəməlidir.

Evi kirayəyə götürən şəxs vergi ödəyicisi olduğu halda isə ev sahibinə ödədiyi icarəhaqqından 14 faizini vergi olaraq çıxaraq yerdə qalanını ev sahibinə ödəməlidir. Bu halda kirayəçi 500 manatın 70 manatını çıxıb qalan 430 manatı ev sahibinə ödəyəcək. Belə vəziyyətdə ev sahibinin vergi uçotuna alınıb bəyannamə verməsinə də ehtiyac yaranmır. Vergi ödəyicisi olduğu üçün bu işi kirayəçi edəcək.

Əgər evin sahibi hüquqi şəxsdirsə, kirayəçi fiziki şəxsin vergi ödəyicisi olub-olmamasından asılı olmayaraq kirayə haqqından ödəmə mənbəyində vergi tutulmur. Bu halda hüquqi şəxs olan ev sahibi kirayə haqqının 20 faizi məbləğində mənfəət vergisi ödəyir. Başqa sözlə, 500 manatın 100 manatını vergi olaraq ödəməli olur.

Vergi Məcəlləsinin 58-ci maddəsinə görə, vergi orqanlarında uçota düşməməyə görə 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası (cərimə) tətbiq edilir.

Həmçinin vergi ödəyicisinə əldə etdiyi və ya ödədiyi icarə haqlarına görə vergi orqanına müəyyən olunmuş müddətdə hesabat təqdim

sənədin özündən öyrənməli-yük ki, nələr var, hansı dəyişikliklər ediləcək. Xüsusilə vergi məsələsi həssas məsələ olduğuna görə cəmiyyətə vaxtında açıqlanmalıdır.

Kirayə haqqından ödəniləcək vergiyə gəlincə, əslin-

olunması xəbərləri geniş yayılacaq. Bu sahədə hüquq-mühafizə orqanlarının yardımından da istifadə oluna bilər. Eyni zamanda vergi əməkdaşları ev axtaran kimi müəyyən reydlər keçirə, vergi ödəməyən şəxsləri

qonşu ölkədə tətbiq edilən eyni verginin dərəcəsi də, Azərbaycanla müqayisədə xeyli aşağıdır.

Millət vəkili kirayə vergisinin 5 faiz olmasını təklif edir: "Kirayə vergisinin azaldılması müsbət haldır. Bu-

Kirayə vergisi dərəcəsinin azaldılması təqdir olunsada, daha aşağı dərəcələrinin tətbiqi məqsəduyğundur. Bu baxımdan, Milli Məclisin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclasında təqdim etdiyim təklif-

Kirayə gəlirindən tutulan vergi azaldılır, nəzarət gücləndirilir

Hüquqşünas: "Büdcəni korrupsiyadan qorumaq üçün effektiv mexanizmlər tətbiq olunmalıdır"

etmədiyinə görə də 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq olunur.

Verginin hesabatda göstərilən məbləği real məbləğinə nisbətən azaldılıbsa, habelə büdcəyə çatması vergi məbləği hesabat təqdim etməklə yayındırılsa, azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin 50 faizi miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir. Bu, o deməkdir ki, azaldılmış və ya yayındırılmış vergi 500 manatdırsa, bu məbləğ büdcəyə ödənilməklə bərabər, 250 manat da cərimə tətbiq olunur.

Hüquqşünas Əkrəm Həsənov bildirir ki, büdcə paketi iki həftə əvvəldən Milli Məclisə daxil olsa da, büdcədən başqa hələ heç bir yan sənəd ictimaiyyətə açıqlanmayıb: "Yalnız 2026-cı ilin dövlət büdcəsinin rəqəmləri açıqlanıb. Halbuki qanunvericiliyə əsasən oktyabrın 25-də büdcə paketinə daxil olan bütün sənədlər, o cümlədən Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik layihəsi də onunla birlikdə açıqlanmalıydı. Biz onun-bunun dediklərindən deyil, bilavasitə

də hazırda da bu vergi mövcuddur və dərəcəsi 14 faizdir (Vergi Məcəlləsinin 124-cü maddəsinə əsasən). Sadəcə, təcrübədə əksər kirayə müqavilələri qeyri-rəsmidir və vergi orqanı buna nəzarət edə bilmədiyi üçün vergini də tuta bilmir. Ola bilsin ki, yeni ildən nəzarət güclənəcək. Amma bunu necə edəcəklər - naməlumdur. Çünki Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklər layihəsi hələ də dərc olunmayıb. Halbuki "Büdcə sistemi haqqında" Qanunun 14-cü maddəsinə görə oktyabrın 25-dək dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi ona əlavə edilmiş digər sənədlərlə mətbuatda dərc edilməli idi. Lakin hələlik yalnız dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsi dərc olunub".

Ekspertin sözlərinə görə, layihədə ehtimal ki, nəzarət mexanizmi nəzərdə tutulub: "Görünür, hansısa nəzarət mexanizmi düşünü- lüb. Düşünürəm ki, əhalini bu vergini ödəməyə məcbur etmək üçün ilkin vaxtlarda kimlərinə məsuliyyətə cəlb

müəyyənəldirə bilərlər.

Verginin azaldılmasına gəlincə, təcrübə göstərir ki, belə addımlar ilkin mərhələ üçündür. Yeni kirayə bazarı böyük ölçüdə vergiyə cəlb olunduqdan sonra vergini artırma da bilərlər. Əmək haqqında olduğu kimi məsələ.

Ümumiyyətlə, kirayə verilən evlərdən əldə olunan gəlirin vergiyə cəlb olunması normal haldır, dünya praktikasında geniş yayılıb. Həssas edirəm ki, hər bir gəlirə görə vergi ödənməlidir, kirayə də bura aiddir. Lakin 10 faiz yüksək bir göstəricidir, daha aşağı olmalıdır. Bir də ki, hazırda cəmiyyəti narahat edən əsas məsələ toplanan vergilərin büdcədən oğurlanmasının qarşısının alınmasıdır. Büdcəmizi korrupsiyadan qorumaq üçün də effektiv mexanizmlər tətbiq olunmalıdır".

Millət vəkili, Milli Məclisin üzvü Vüqar Bayramovun fikrincə, qarşıda qoyulan hədəfə çatmaq, yəni kirayə bazarının ağardılması üçün vergi dərəcələri daha aşağı olmalıdır. Eyni zamanda

nunla belə, kirayə müqavilələrinin rəsmiləşdirilməsinin genişləndirilməsi üçün vergi dərəcələrinin daha çox endirilməsinə ehtiyac var. Aparılan müşahidələr göstərir ki, bu mənbədən büdcəyə ödəmələr yüksək deyil. Bunun əsas səbəblərindən biri də məhz vergi dərəcəsinin yüksək olması ilə bağlı idi.

Bu baxımdan, kirayə vergisinin daha çox azaldılması bu sahənin daha çox ağarmasına və büdcə daxilolmalarının artmasına səbəb ola bilər. Müqayisə üçün qeyd edək ki, Moskva şəhərində fiziki şəxslər kirayədən əldə etdiyi gəlirdən cəmi 4 faiz vergi ödəyirlər. Hüquqi şəxslər üçün isə vergi dərəcəsi 6 faizdir. Əgər 14 milyon sakini olan Moskva şəhərində vergi dərəcəsi 4 faizdirsə, deməli, Bakıda 10 faizlik dərəcə kifayət qədər yüksək hesab edilə bilər. Qonşu Gürcüstanda kirayə vergisi 5 faizdir. Avstriyada aylıq kirayə gəlirinin 1500 avrodan az olduğu halda 5.76 faiz vergi tətbiq olunur.

lərdən biri də kirayə vergisinin 14 faizdən 5 faizə endirilməsi ilə bağlı idi. Belə dəyişiklik fiskal gəlirlərimizə neqativ təsir göstərməz, əksinə sözügedən mənbənin daha da rəsmiləşməsi dövlət büdcəsinə daha çox vəsaitin daxil olmasına səbəb olardı".

İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərlinin fikrincə, indiyədək tətbiq olunmayan verginin dərəcəsinin azaldılması yeni ildən onunla bağlı nəzarətin gücləndirilməsi ilə müşayiət olunacaq: "Düşünürəm ki, bu iş yerli polis orqanları da cəlb ediləcək. Çünki vergi orqanlarının o qədər əməkdaşı yoxdur ki, minlərlə evin kirayə verilməsi prosesinə nəzarət etsin, yaxud hansı evin kirayə verildiyini aşkarlasın. Yerli polis orqanları adətən hansı evlərin kirayə verildiyini bilirlər. Bu baxımdan, güman ki, yeni ildən onların dəstəyi ilə kirayə verilən mənzillərə görə vergi ödənməsi məsələsi gündəmə sət şəkildə gətiriləcək".

Onu da qeyd edək ki, qanuni formada müqavilə bağlanması üçün kirayə verilən evlərin sənədlərinin qaydasında olması lazımdır. Bakı ətrafında yüz minlərlə ev sənədsizdir, onların xeyli hissəsi kirayə verilir. Bir çox şəxslər bir həftədə 5-6 ayrı otaqlar tikərək fəhlələrə, tələbələrə kirayə verirlər. Belə evlərin heç birinin çıxarışı yoxdur. Bu isə onlarla bağlı kirayə müqaviləsinin imzalanmasını mümkünsüz edir. Digər tərəfdən, kirayə müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsinin özü xeyli əlavə xərclərə gətirib çıxarır. Belə şəraitdə kirayə verənlər əlavə xərclərin hamısını kirayə haqqının üstünə əlavə edəcək ki, bu da kirayə qiymətlərinin kəskin şəkildə artmasına səbəb olacaq.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məsəvat"

Tasmaniya Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, aşağı sosial-iqtisadi təbəqəyə aid insanlar varlı təbəqələrə nisbətən 33 faiz daha çox insult keçirir. Araşdırmanın nəticələri “Journal of Stroke and Cerebrovascular Diseases” elmi jurnalında dərc olunub.

Araşdırmaçılar 2007-2020-ci illər arasında Tasmaniya əhalisinin xəstəxanaya yerləşdirilmə və ölüm göstəricilərini əhatə edən tibbi məlumatları təhlil ediblər. Nəticələr göstərib ki, insult və digər damar xəstəliklərinin riski birbaşa sosial vəziyyətlə bağlıdır. Mütəxəssislərə görə, aşağı gəlirli insanlar arasında hipertoniya, ürək-damar xəstəlikləri, şəkərli diabet və maddələr mübadiləsi pozğunluqları daha çox müşahidə

yətin sağlamlıq fərqlərinin formalaşmasında əsas amil olduğunu bildirir. Təşkilatın məlumatına görə, gəliri, təhsili və sosial imkanları məhdud olan qruplar arasında insult, ürək-damar xəstəlikləri, diabet və hipertoniya daha geniş yayılır. ÜST bu fərqləri “sağlamlığın sosial determinantları” çərçivəsində izah edir və tibbi xidmətlərə çıxış imkanlarının bərabər olmasını əsas səbəblərdən biri kimi göstərir.

Kasıbın və varlının xəstəlikləri - Fərqli baxış

Aztəminatlı təbəqənin qidalanma səviyyəsi aşağı və səhiyyə xidmətlərinə çıxışı məhdud olur - onkoloq rəyi

də olunur. Bu qrupda həmçinin həzm və immun sistemə aid xəstəliklər, bəzən isə gənc yaşda onkoloji problemlər də daha tez-tez qeyd alınır.

Alimlər qeyd edir ki, bu fərqi əsas səbəblərdən biri səhiyyə xidmətlərinə və profilaktik proqramlara məhdud çıxışıdır. Onların fikrincə, tibbi xidmətlərə bərabər imkanların yaradılması və sosial cəhətdən həssas qruplar arasında maarifləndirmə və profilaktika tədbirlərinin artırılması, insult və digər ürək-damar xəstəliklərindən ölüm hallarını əldə olunan səviyyədə azalda bilər.

Bu nəticələr nə dərəcədə mötəbər sayıla bilər? Təcrübə nə deyir? “Varlı adamların xəstəlikləri” deyilən bir anlayış (şəkərli diabet və s.) də varmı? Ümumiyyətlə, həyat tərz sağlamlığa necə təsir edir?

Sosial-iqtisadi vəziyyətin insan sağlamlığına təsiri ilə bağlı aparılan araşdırmalar göstərir ki, aşağı gəlirli təbəqələr arasında insult və ürək-damar xəstəliklərinin riski daha yüksəkdir. Bu nəticə yalnız Tasmaniya Universitetinin 2007-2020-ci illəri əhatə edən araşdırmaları ilə məhdudlaşmır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən nüfuzlu səhiyyə qurumlarının tədqiqatları da eyni qənaətə gəlir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı sosial-iqtisadi vəziyyətin

İngiltərədə aparılan geniş statistika təhlilləri də eyni tendensiyanı göstərir. Public Health England və NHS-in məlumatlarına görə, ölkənin ən yoxsul bölgələrində yaşayan insanların insult keçirmə ehtimalı varlı bölgələrlə müqayisədə dəfələrlə yüksəkdir. Bu fərqi yaradan amillər arasında qeyri-sağlam həyat tərz, stress, keyfiyyətsiz qidalanma və profilaktik tibbi xidmətlərdən məhdud istifadə xüsusilə vurğulanır.

ABŞ-də CDC tərəfindən aparılan araşdırmalarda da sosial bərabərsizliklər insult statistikasında özünü göstərir. Tibbi sığortanın olmaması, müayinələrə gec müraciət edilməsi və kənd ərazilərində səhiyyə təminatının zəif olması aşağı gəlirli qruplarda həm insult tezliyini, həm də ölüm riskini artırır. Kanada Ürək və İnsult Fondu da eyni nəticəyə gəlir və qeyd edir ki, sosial statusu aşağı olan şəxslər arasında insult daha erkən yaşda müşahidə olunur və sağ qalma ehtimalı az olur.

Avstraliya Səhiyyə və Rifah İnstitutu və Avropa Ürək Assosiasiyası da sosial-iqtisadi vəziyyətin ürək-damar xəstəlikləri ilə bilavasitə əlaqəli olduğunu təsdiqləyir. Avropanın bir çox ölkəsində aparılan araşdırmalara əsasən, aşağı sosial qruplarda insult riski bəzən 40-60 faiz daha yüksək olur. Avstraliya-da isə tibbi xidmətlərə çıxışın qeyri-bərabərliyi, sağlam qidalanmaya imkanların məhdudluğu və iş şəraitinin ağır olması bu fərqi əsas səbəblər kimi göstərilir.

Tibb üzrə fəlsəfə doktoru, həkim-onkoloq Fərid Museyibov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bölüşüb: “Ümumiyyətlə, aşağı təbəqədə yaşayan insanların sağlamlıq problemlərinin artmasının əsas səbəblərindən biri stres faktorudur. Bu təbəqədə qidalanma səviyyəsi aşağı olur və insanların səhiyyə xidmətlərinə çıxış imkanları məhdud olur. Təbii ki, burada ilk növbədə maliyyə vəziyyəti rol oynayır. Əgər onlar vaxtında həkimə müraciət edə bilsələr və erkən diaqnoz qoyulsay, bu həm insult riskinin azalmasına, həm onkoloji xəstəliklərin qarşısının alınmasına, həm də digər xəstəliklərin vaxtında aşkarlanmasına böyük töhfə verir. Təəsüf ki, aşağı gəlirli ailələrdə yaşayan insanlar hər gün ciddi stresslə üzləşirlər: sabahı necə keçirəcəkləri, övladlarını necə dolandıracaqları, gündəlik qidalarını necə təmin edəcəkləri kimi narahatlıqlar onlarda davamlı psixoloji gərginlik yaradır. Bu stres faktoru isə öz növbəsində ürək-damar xəstəliklərinin, insultun - yeni qəfil yüksəlmə arterial təzyiqin - yaranmasına, beyin qan dövranı pozğunluqlarına, onkoloji xəstəliklərin inkişafına, şəkərli diabet və digər xəstəliklərin meydana çıxmasına səbəb olan əsas amillərdən biri kimi çıxış edir. Bütün bu deyilənlər statistika ilə də təsdiq olunur”.

O ki qaldı “varlı insanların xəstəlikləri” anlayışına, həkim bu məsələyə də aydınlıq gətirib: “Bəli, bu kateqoriyada da stres faktorunu xüsusi vurğulamaq lazımdır. İmkani yüksək olan insanlar da daim müəyyən riskləri düşünmək məcburiyyətində qalırlar. Onlar sahib olduqları böyük maliyyəni necə idarə etmək, hansı biznesə yönəltmək, sərmayəni itirməmək kimi məsələlərlə məşğul olurlar. Təbii ki, burada da ciddi risklər nəzərə alınır və bütün bu proseslər güclü psixoloji gərginlik yaradır.

Bu cür insanlar həm investisiya riskləri, həm də mövcud sərvəti itirmək qorxusu səbəbindən davamlı stres yaşayırlar. Nəticə etibarilə, yüksək təbəqədə olan şəxslərdə də stres faktoru şəkərli diabetin, onkoloji xəstəliklərin və digər xroniki xəstəliklərin yaranmasına səbəb olan əsas meyarlardan biri hesab olunur. Həyat tərzinə gəldikdə isə, bu sualı cavablandırarkən bir neçə mühüm məqamı xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Ümumiyyətlə, həyat tərz amilləri arasında hava çirkliliyi, alkoqol istifadəsi, bütün məmulatlarından geniş istifadə kimi nüanslar insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən əsas faktorlar hesab olunur.

İranda hicab rejimi sərtləşdirilir - Göstəriş verildi

“Bütün prokurorlara göstəriş vermişəm ki, təhlükəsizlik və hüquq-mühafizə orqanlarından tələb etsinlər ki, sosial nizam-sızlıqlarla bağlı xarici təsir altında olan və təşkilatlanmış qrupları müəyyən etsinlər və məhkəməyə təqdim etsinlər”.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu İranın məhkəmə sisteminin rəhbəri Qulamhüseyn Mohseni Eceyi deyib.

“Düşmənin səylərinin bir nümunəsi hicabsızlıq və açıq-saçıqlıqla bağlı məsələlərdir, digər nümunəsi isə virtual məkan, yeni internetdir. Düşmənin şəhər işlərinə qarşı ayıq-sayıq olmalıyıq və istəmədən düşmənin meydanında oynamamalıyıq”, - o bildirib.

Xatırladaq ki, 2022-ci ilin sentyabrında 22 yaşlı Mehsa Əmininin hicab qaydalarını pozmaqda ittiham edilərək polis tərəfindən öldürülməsindən sonra İranda hicab əleyhinə etiraz aksiyaları başlayıb və iki ilə yaxın davam edib. Bundan sonra məcburi hicabın ləğvi gündəmə gəlib, paytaxt Tehran və bir sıra digər iri şəhərlərdə hicabsızlaşma prosesi başlasa da, dini rejim hələ də tətbiq etmədiyi “Hicab və iffet” adlı qanun qəbul edib. Cəhd ölkədə etirazları bir qədər də sərtləşdirib. Bu günlərdə Tehran və bəzi şəhərlərdə hicabsız dolaşan qadınların görüntüləri gündəmdədir. Dini-siyasi rejimin nümayəndələri bu fonda hicab qaydalarını sərtləşdirən “Hicab və iffet” qanununun tətbiqini gündəmə gətirirlər.

Orta aylıq əməkhaqqı 1087 manata çatıb

Bu il oktyabrın 1-nə ölkə iqtisadiyyatında muzdlı çalışan işçilərin sayı 1781,4 min nəfər olub. Onlardan 863,2 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 918,2 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərib.

Dövlət Statistika Komitəsi xəbər verir ki, muzdlı işləyənlərin 18,8 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 18,1 faizi təhsil, 13,9 faizi sənaye, 8,5 faizi əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi, 6,7 faizi tikinti, 6,3 faizi dövlət idarəetməsi və müdafiə; sosial təminat, 4,5 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 4,0 faizi peşə, elmi və texniki fəaliyyət, 2,4 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,3 faizi maliyyə və sığorta fəaliyyəti, 14,5 faizi isə iqtisadiyyatın digər sahələrində məşğul olub.

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkə iqtisadiyyatında muzdlı çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9,5 faiz artaraq 1087,7 manat təşkil edib. İqtisadiyyatın mədəcixarma sənayesi, maliyyə və sığorta fəaliyyəti, informasiya və rabitə, peşə, elmi və texniki fəaliyyət, eləcə də nəqliyyat və anbar təsərrüfatı sahələrində orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub.

Bununla yanaşı, artıq çəkinin olması, fiziki aktivliyin zəif olması, fast-food və digər zərərli qidaların geniş şəkildə qəbul edilməsi, alkoqol və bütün məhsullarından mütəmadi istifadə insan sağlamlığına əks təsir edən proseslərin başlıca səbəbləridir. Bu amil-

lərin hər biri ayrı-ayrılıqda zərərli, birlikdə olduqda isə həm ürək-damar xəstəliklərinin, həm endokrin pozuntularının, həm də onkoloji xəstəliklərin yaranma riskini ciddi şəkildə artırır”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanın əhali strukturu son 10 ildə nəzərəcarpacaq dərəcədə dəyişib. Modern.az-ın məlumatına görə, Hesablama Palatasının təqdim etdiyi yeni rəqəmlər ölkədə yaşlanma prosesinin sürətləndiyini göstərir. Məlumatla görə, əmək qabiliyyətli yaşda olan (20-64 yaş) hər 100 nəfərə düşən yaşlıların (65+) sayı davamlı olaraq yüksəlir:

2021-ci il - 12,7 nəfər
 2022-ci il - 13,6 nəfər
 2023-cü il - 14,7 nəfər
 2024-cü il - 16 nəfər

Bu o deməkdir ki, Azərbaycanın əhalisində yaşlıların yükü artır və pensiya sistemində düşən təzyiq güclənir. Müqayisə üçün 2025-ci ildə bu göstərici Türkiyədə 17,3, Polşada 36,4, Çexiyada 37,1, Estoniyada 39,2 nəfər olacaq. Azərbaycan Avropa ölkələrinə nisbətən hələ də gənc ölkə sayılsa da, artım tempi onlardan geri qalmır və tendensiya çox sürətlidir. Hesabat göstərir ki, son 10 ildə ümumi əhali 6,8% artıb, amma eyni dövrdə 0-19 yaş aralığındakı insanların sayı artmayıb, əksinə, payı 30%-dən 28,2%-ə düşüb. 65+ yaşlıların sayı isə tam 77,4% artıb.

Bu dəyişikliklər açıq şəkildə ölkədə uşaq doğumunun azalmasını, gənc ailələrin sayının azalmasını göstərir. Statistika da bunu təsdiqləyir. Yeni doğulan uşaqların sayı 38,5% azalıb, nikahların sayı 27,1% azalıb, boşanmalar isə 68,9% artıb.

Yaşlı əhali qrupu genişləndikcə pensiya sistemi üzərindəki yük də artır. Rəsmi məlumatlara görə, 2024 və 2025-ci illərin müxtəlif dövrlərində pensiyaçıların təxminən 70 faizi 65 yaşdan yuxarı şəxslərdən ibarət olub. Bu isə növbəti illərdə pensiya xərclərinin artacağına və dövlət büdcəsinə əlavə təzyiq göstərəcəyini deməyə əsas verir. Demografik strukturda yaşlanma prosesinin sürətlənməsi uzunmüddətli dövrdə əmək bazarına, sosial təminat sistemində və pensiya siyasətinə yenidən baxılmasını tələb edə bilər.

Sosioloq Məhbubə Mehdiyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, müasir dövrdə əhalinin yaşlanması global demografik tendensiyalardandır və sosial-iqtisadi, eləcə də dövlət siyasəti sahələrində strateji əhəmiyyət daşıyır: "Dünyada doğum səviyyəsinin azalması, ömür uzunluğunun artması, miqrasiya proseslərinin dəyişməsi və

urbanizasiya kimi faktorlar əhalinin yaş strukturunda köklü dəyişikliklərə səbəb olur. Bu dəyişikliklər yalnız statistik göstəricilərlə məhdudlaşmır, həm də əmək bazarı, sosial təminat sistemi, pensiya siyasəti və əhalinin sağlamlıq vəziyyətinə strateji təsir göstərir. Azərbaycanın demografik göstəriciləri ölkədə yaşlanma prosesinin sürətləndiyini açıq göstərir. Son

ğa gətirib çıxara bilər. İşçi qüvvəsinin struktur dəyişməsi yaşlı əməkdaşların texnoloji adaptasiyası və iş şəraitinə uyğunlaşdırılmasını tələb edir. Ömür boyu öyrənmə proqramları, çevik pensiya yaşının tətbiqi və yaşlıların əmək bazarında aktiv qalması işçi bazarının dayanıqlığını qorumağa kömək edir. 65 yaş və yuxarı şəxslərin sayının artması pensiya fondları

demografik profilinə mənfi təsir edir. Bu səbəbdən zərərli vərdişlərlə mübarizə, maarifləndirmə kampaniyaları və profilaktik tədbirlər demografik və sosial siyasətin vacib hissəsidir. Dünya təcrübəsi göstərir ki, yaşlanma prosesi global fenomen olaraq müşahidə olunur. Polşada hər 100 əmək qabiliyyətli şəxsə 36-37 nəfər yaşlıdır, Türkiyədə göstərici 17 civarındadır,

Əhalinin yaşlanmasının səbəbi - sosioloq deyir ki...

Gənc nəsildə zərərli vərdişlər doğum səviyyəsinə təsir edir

illərdə əmək qabiliyyətli yaşda olan (20-64 yaş) hər 100 nəfərə düşən 65 yaş və yuxarı şəxslərin sayı artıb, 0-19 yaş aralığındakı şəxslərin sayı azalıb. Doğulan uşaqların sayı, nikahların sayı azalıb, boşanmalar isə əhəmiyyətli dərəcədə artıb. 2024-cü ildə ölkənin əhalisinin sayı təxminən 10 milyon civarında, median yaş (ortanca yaş) isə 33-34-dür. Əhali sıxlığı orta səviyyədədir, 0-14 yaş arası əhali isə ümumi əhalinin təxminən beşdə birini təşkil edir. Bu göstəricilərə əsasən deyə bilərik ki, Azərbaycan hələ gənc ölkə statusunu qorursa da, yaşlanma prosesi sürətlənir və gələcəkdə sosial-iqtisadi sahələrdə qabaqleyici tədbirlər zəruridir.

M.Mehdiyevanın sözlərinə görə, yaşlı əhalinin artması və gənc aktiv əhali payının azalması əmək bazarında bir sıra mühüm dəyişikliklərə səbəb olur: "Gənc işçi qüvvəsinin azalması istehsal və xidmət sahələrində çatışmazlıq

və sosial xidmətlər üzərində əlavə yük yaradır. Hər 100 əmək qabiliyyətli yaşda olan şəxsə 16-ya yaxının yaşlı olması sosial təminat sisteminin dayanıqlılığı üçün qabaqleyici tədbirlər tələb edir. Bu kontekstdə dövlət üçün əsas çağırışlar arasında pensiya sisteminin modernləşdirilməsi, yaşlılar üçün sosial xidmətlərin genişləndirilməsi və nəsillərarası ədalət prinsiplərinin qorunması ön plana çıxır".

Ekspert bildirdi ki, zərərli vərdişlər - tütün, spirtli içkilər, narkotik maddələr və sağlamlıq üçün təhlükəli davranışlar da əhalinin demografik strukturu və sosial-iqtisadi inkişafına ciddi təsir göstərir: "Zərərli vərdişlərin yayılması erkən ölüm halları, xəstəliklərin artması, işçi qüvvəsinin azalması və sağlamlıq xərclərinin çoxalmasına gətirib çıxarır. Gənc nəsildə zərərli vərdişlərin artması doğum səviyyəsinə, ailə planlaşdırma sahələrində çatışmazlıq

Yaponiya isə dünyanın ən sürətlə qocalan ölkəsi kimi nümunə təşkil edir, burada orta yaş 48-i keçib. Hindistan və İndoneziya kimi gənc əhali üstünlüyü olan ölkələrdə isə əmək bazarı daha dinamik qalır. Bu müqayisə göstərir ki, Azərbaycan hələ gənc ölkə olsa da, yaşlanma sürəti baxımından artım trayektoriyasında yerləşir və beynəlxalq təcrübədən öyrənilən qabaqleyici siyasətlər faydalıdır. Azərbaycan üçün strateji tövsiyələr əmək yaşının çevik tənzimlənməsi və yaşlıların əmək bazarına inteqrasiyası, ömür boyu öyrənmə proqramlarının genişləndirilməsi, pensiya sisteminin dayanıqlılığının təmin edilməsi, gənc ailələrin dəstəklənməsi və doğum səviyyəsinin artırılması, sağlam yaşlanma üçün profilaktik sağlamlıq xidmətlərinin təşviqi və zərərli vərdişlərin qarşısının alınmasıdır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
 "Yeni Müsavat"

Uşaqları təhlükə gözləyir - əhaliyə rəsmi çağırış

Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən aparılan kütləvi maarifləndirmə işlərinə baxmayaraq, bəzi valideynlərin məsuliyyətsizliyi və laqeydliyi səbəbindən azyaşlıların təhlükəli və ya köməksiz vəziyyətdə qalması halları qeydə alınır.

Bu barədə Modern.az-a FHN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, belə hallarla bağlı daxil olan məlumatlar əsasında nazirliyin xilasetmə qüvvələri tərəfindən operativ əməliyyatlar sayəsində azyaşlılar xilas olunaraq ailə üzvlərinə və ya yaxınlarına təhvil verilir.

"Yalnız noyabrın ötən 13 günündə nazirliyin xilasediciləri tərəfindən həyata keçirilmiş operativ əməliyyatlar sayəsində 22 uşaq xilas edilib. Aparılan təhlillər bu kimi halların əsasən uşaqların nəzarətsiz qoyulması, o cümlədən əksər hallarda mənzildə və digər məkanlarda tək olması nəticəsində yaşandığını göstərir".

Qeyd olunanlarla bağlı, mənzillərdə azyaşlıların həyatına təhlükə törədə biləcək elektrik və qaz cihazlarının, açıq eyvan və pəncərələrin, düşə biləcək ağır əşyaların, kimyəvi maddələrin, kəsici alətlərin və s. mövcudluğunu, habelə uşaqların liftdə, heyətdə, küçədə, avtomobilə və digər məkanlarda nəzarətdən kənar qalmasının arzuolunmaz nəticələrə gətirib çıxara biləcəyini nəzərə alaraq, Fövqəladə Hallar Nazirliyi bir daha valideynləri uşaqlara qarşı diqqətli olmağa və onları nəzarətsiz qoymamağa çağırır.

Dana ətində at DNT-si aşkarlandı

Bakıda bazarda satışa çıxarılan dana əti basdırılmasında at DNT-si aşkarlanıb. Bu barədə "Unikal"a Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən (AQTA) məlumat verilib.

Ucuz kolbasa məhsullarının satışı ilə bağlı mediada yayılan məlumat əsasında Bakı şəhəri, Nizami rayonu, C.Naxçıvanski küçəsi, ev 49C ünvanında fəaliyyət göstərən "Kəngərli" firmasına məxsus bazarda Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əməkdaşları tərəfindən monitoring keçirilib.

Ət məhsullarından nümunələr götürülərək mikrobioloji göstəriciləri və tərkibindəki ətin mənşəyinin yoxlanılması məqsədilə Qida Təhlükəsizliyi İnstitutunun müvafiq laboratoriyasına təqdim edilib. Sınaq nəticəsində dana əti basdırılması məhsulunda at DNT-si aşkarlanıb.

Bununla əlaqədar, bazarda fəaliyyət göstərən fiziki şəxs Rzaev Azad Rza oğluna məxsus anbar və satış obyektiində plandankənar yoxlama keçirilib. Baxış zamanı texniki normativ hüquqi aktların tələblərinin pozulduğu məlum olub.

Belə ki, obyektin qida təhlükəsizliyi qeydiyyatından keçmədən fəaliyyət göstərdiyi, qanunvericiliyin tələblərinə uyğun etiket məlumatları və müvafiq müşayiətedici sənədləri olmayan kolbasa, dana əti basdırılması, çaxır, konyak və pendirlərin satışa çıxarıldığı, "Nemiroff" əmtəə nişanlı araq, konyak və çaxır məhsullarının idxal sağlamlıq aktının olmadığı, həmçinin pendir və dana əti basdırılması məhsullarının soyuducudan kənarda, temperatur rejimi gözlənilmədən saxlanıldığı, dondurucu və soyuducuda mal qonşuluğu prinsipinin pozulduğu müəyyən edilib.

Faktla bağlı obyekt rəhbərliyi barəsində inzibati protokol tərtib olunub, satışa çıxarılan ət məhsulu, alkoqollu içki və pendirlərdən nümunələr götürülərək müayinələrə cəlb edilib.

MUSAVAT

Son səhifə

N 207 (8817) 15 noyabr 2025

Hitlerin qadınlarla problemlərinin səbəbi onun DNT-sində aşkar edilib

Aİmaniyanın Potsdam Universitetinin alimi Aleks Key Adolf Hitlerin DNT analizi əsasında onun cinsi həyatındakı problemlərə aydınlıq gətirib. Oxu.Az xəbər verir ki, o bu barədə Böyük Britaniyanın "Channel 4" kanalında yayımlanan "Hitlerin DNT-si: Diktatorun planı" adlı yeni sənədli filmində danışib. Ekspertin sözlərinə görə, diktatorun DNT-sində cinsi orqanların deformasiyasına və psixi sağlamlıq problemlərinə səbəb olan gen aşkar edilib. Bildirilir ki, bu genin daşıyıcıları çox vaxt şizofreniyadan, diqqət çatışmazlığı və hiperaktivlik sindromundan əziyyət çəkirlər.

"Heç kim Hitlerin niyə bütün həyatı boyu qadınların yanında özünü narahat hiss etdiyini indiyədək izah edə bilməmişdi. Amma indi bilirik ki, onda Kalman sindromu olub və bu da uzun müddət baş sindirdiyimiz müəmmənin cavabı ola bilər", - deyə Key bildirib. Ekspert həmçinin vurğulayıb ki, bu, Hitlerin nədən Eva Braunla uşaq sahibi olmadığını izah edir.

Məlumdur ki, diktatorun ölümündən sonra onun meyiti məhv edilib. Lakin alimlər onun genlərini ABŞ əsgəri Rozvell Rozenqren sayəsində öyrənə biliblər. Belə ki, o, diktatorun divanından xatirə olaraq bir parça kəsib götürüb və özü də bilmədən Hitlerin DNT-sinin zamanımıza qədər gəlib çıxmasına səbəb olub. Danimarkanın Orhus Universitetinin alimləri qanı diktatorun qohumlarının DNT-si ilə müqayisə edərək onun Hitlerə məxsus olduğunu təsdiqləyiblər.

Analiz həmçinin göstərib ki, Hitler autizm və bipolyar pozuntulara meyilli olub. Belə hallar dünyada insanların yalnız 1%-də təsadüf edilir. Onun emisi qızı Aloiziya Fayt Vyanada psixiatriya xəstəxanasında illərlə müalicə olunub.

ABŞ-da tarixdə ilk dəfə ata qarşı allergiyadan insan öldü

Nyu-Cersi ştatından olan ABŞ aviashirkətinin pilotu tarixdə ətə qarşı allergiyadan ölən ilk insan olub. Bu barədə "Journal of Allergy and Clinical Immunology: In Practice" (JACI) tibb jurnalı məlumat yayıb. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, 47 yaşlı kişi hamburger yedikdən dörd saat sonra özünü çox pis hiss edib. Bu, 2024-cü ilin sentyabrında baş verib. Məhkəmə tibb mütəxəssisləri uzun müddət onun ölüm səbəbini izah edə bilməyiblər. Sonradan məlum olub ki, hadisədən az əvvəl amerikalını gənə dişləyib. Bu dişləmə ilə pilotun qanına allergik reaksiyaya səbəb olan anticisimlər daxil olub.

"Biz ət yedikdən sonra "Amblyomma Americanum" genləri amerikalılara ilk sənədləşdirilmiş ölüm ilk dəfə hücum etmir. Onlar hadisəsi barədə məlumat əsasən ABŞ-nin şimal-şərq, cənub və Orta Qərb bölgələrində yayılıblar.

"ChatGPT" insanlara "yox" deməkdə çətinlik çəkir - TƏHLİL

"The Washington Post" nəşrinin təhlilinə görə, istifadəçilərin "ChatGPT" ilə apardıqları 47 000 söhbətin araşdırılması göstərib ki, çat-bot insanların fikirləri ilə razılaşmağa təkliz etməkdən təxminən 10 dəfə daha çox meyillidir. Oxu.Az xəbər verir ki, 17 500 halda cavablar "Bəli" və ya "Düzdür" sözləri ilə başlayıb, "Xeyr" və ya "Səhvdir" kimi cavablar isə xeyli az olub.

Məsələ ondadır ki, çat-bot tez-tez istifadəçinin tonuna və inanclarına uyğunlaşmağa meyil göstərir. Məsələn, istifadəçi "Ford Motor" şirkətinin "ABŞ-nin tənəzzülündə rol" barədə soruşduqda, "ChatGPT" şirkəti NAFTA-nı dəstəklədiyinə görə tənqid edib. Mütəxəssislər bu meyildən narahatdırlar, çünki söhbətlərin təxminən 10%-i emosional problemlərlə bağlıdır. "OpenAI" daha əvvəl emosional mövzulu dialoqların 3%-dən az olduğunu bildirsə də, mətbuatın təqdim etdiyi məlumatlar əksini göstərir.

BƏƏ-də yeni eksklüziv şokolad buraxıldı

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) Əbu-Dabi şəhərində Dubayın ardınca növbəti eksklüziv şokolad buraxılıb. Oxu.Az "RIA Novosti" agentliyinə istinadən xəbər verir ki, yeni "Abu Dhabi Chocolate" şokoladı filipinli şef-əspaz Nuel Katis tərəfindən hazırlanıb. Şokoladın özəlliyi içində xurma və künəvut əzməsindən ibarət olmasıdır, həmçinin ədviyyat olaraq zəfəran və hil əlavə edilib. Şokolad yeyiləbilən qızıl zərflə örtülüb.

BƏƏ-də Dubayın püstəli pastası və kadayıf xəmirindən hazırlanmış şokoladı 2024-cü ilin yayında internetdə sensasiya yaratmışdı. "Duty Free" mağazalarının məlumatına görə, 2025-ci ilin ilk yarısında Dubayda bu desertdən 45 milyon dollar dəyərində 2.5 milyon şokolad satılıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yorgunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırıqar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dırnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir-neçə dəfə etmək lazımdır.
- * Kəpəneklərin dad resptorları ayaqlarında olur.
- * Dünyada toyuqların sayı insanların sayından çoxdur.
- * Hər 2 həftədən bir mədəmiz yeni daxili təbəqə yaratmalıdır, yoxsa o özü özünü həzm edir.

Kanadada həmyerlisinin ürəyini çıxarıb yeyən qatil həbs olunmadı

Kanadada ağlasığmaz və amansız qətl hadisəsi baş verib. Vinsent Veyquan Li avtobusda Tim Maklinə hücum edərək, bıçaqla onun başını kəsib. Məlumatla görə, Li qurbanının qulağını, burnunu və dilini kəsib. Ölən şəxsin ürəyi və gözü isə tapılmayıb. Polisin versiyasına əsasən, Vinsent Li öldürdüyü şəxsin ürəyini və gözünü yeyib.

Məhkəmədə qatil "tanrının səsinə" eşitdiyini və bu səsin ona qətlə törətməyi əmr etdiyini bildirib. Li ifadəsində deyib ki, qeybdən gələn səs ona Tim Maklin adlı şəxsin əslində yadplanetli olduğunu və onu öldürməli olduğunu söyləyib. Məhkəmə qərarına əsasən, Vinsent Li ruhi xəstə sayılıb və psixiatrik xəstəxanaya yerləşdirilib.

Zərəçəkənin anası isə qatili ruhi xəstə hesab etmədiyini və ədalətin bərpa olunmadığını bildirib. Ağır və dəhşətli cinayət törətməsinə baxmayaraq, Vinsent Li hazırda azadlıqdadır. O, adını dəyişərək Manitobada yaşayır.

Norveçdə doğum evində uşaqların dəyişdirildiyi əlli ildən sonra üzə çıxıb

Norveçdə təxminən 50 il öncə doğum evində iki yeni doğulmuş körpə dəyişdirilib. Oxu.Az "Onet Kobieta" nəşrinə istinadən xəbər verir ki, ailələr bunu yalnız 2021-ci ildə aparılan DNT testinin nəticələrindən sonra öyrəniblər. Sonradan məlum olub ki, dövlət uşaqların mübadiləsindən xəbərdar olsa da, həqiqəti gizlədib. Analardan biri və hər iki övlad dövləti insan haqlarını pozmaqda və onilliklər boyu həqiqəti gizlətməkdə ittiham edərək məhkəməyə müraciət edib. İddiaçılar təzminat olaraq 20 milyon Norveç kronu (təxminən 3 milyon 384 min manat) tələb ediblər.

Bir il əvvəl baş tutan iki məhkəmə prosesində isə iddiaçıların şikayətləri təmin edilməyib. Məhkəmələr hesab ediblər ki, hakimiyyət orqanları Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının ailə həyatı hüququna dair müvafiq maddəsini pozmayıb. Qeyd olunur ki, uşaqların dəyişdirilməsinə görə məsuliyyət əsasən xəstəxanayı işlədən özəl təşkilatın üzərinə düşür. Məhkəmələrdə uduzan ailə Ali Məhkəməyə müraciət etməyi planlaşdırır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500